

รายงานสรุปผลการติดตามการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน
ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

บทสรุปผู้บริหาร

การสรุปและวิเคราะห์ผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนตามรายงานผลการติดตามการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นการดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๒๔ ประกอบกับข้อ ๕ ซึ่งกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสี่สัปดาห์นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

จากการติดตามผลการดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกอบด้วย ผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะในรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ ผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และผลดำเนินการตามข้อเสนอในรายงานคู่ขนานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย นั้น สำนักงาน กสม. มีข้อเสนอแนะต่อผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน โดยเห็นควรดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดทำข้อเสนอแนะต่อสำนักงานงบประมาณ และคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสนับสนุนงบประมาณให้แก่ส่วนราชการที่ต้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. กรณีที่การดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. อาจต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เช่น ข้อเสนอแนะที่ขอให้กรมราชทัณฑ์จัดหาเทคโนโลยีเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner) ไปช่วยในการตรวจค้นให้ครบทุกเรือนจำทั่วประเทศ เป็นต้น

๒. ติดตามร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประกอบการพิจารณาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. และวิเคราะห์ผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ต่อไป

๓. ติดตามการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ของหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจ และการปรับใช้กฎหมายของศาลกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าจะวางบรรทัดฐานการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายในกรณีดังกล่าวอย่างไร รวมทั้งติดตามการออกกฎระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติเพื่อรองรับการบังคับใช้กฎหมายนี้ว่าจะมีรายละเอียดในการดำเนินการอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาเสนอแนะให้แก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องและเป็นไปตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

๔. เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการปารีส ปัญหาและอุปสรรคของ กสม. ในการดำเนินการแก้ไขกฎหมาย และเหตุผลที่ กสม. จะต้องผลักดันให้รัฐบาลพิจารณายกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๒๔๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และมาตรา ๒๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และเพิ่มบทบัญญัติในกฎหมายให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจใกล้เคียงให้ชัดเจน

รายงานสรุปผลการติดตามการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ข้อ ๒๔ ประกอบกับข้อ ๕ ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) สรุปและวิเคราะห์ผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้เสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (๑) มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน (๒) ข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ (๓) ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน (๔) ข้อเสนอในการสร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน (๕) ความคืบหน้าหรือผลการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหาย (๖) การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณี กสม. พบเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน (๗) ข้อเสนอในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี (๘) ข้อเสนอในรายงานคู่ขนานตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามที่จัดทำโดย กสม. (๙) ข้อเสนอในรายงานคู่ขนานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทยที่จัดทำโดย กสม. และ (๑๐) กรณีอื่นตามที่ กสม. กำหนด โดยการสรุปและวิเคราะห์ผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวอย่างน้อยต้องประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เสนอต่อ กสม. ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

สำนักงาน กสม. ได้รวบรวมผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนที่ กสม. เสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อสรุปและวิเคราะห์ผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของ กสม. ซึ่งมีข้อเสนอแนะตามข้อ ๕ ของระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ที่ได้ติดตามการดำเนินการจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ สรุปผลการติดตามการดำเนินการจากรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
<p>ข้อ ๕ (๑) มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อ ๕ (๓) ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนรวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน</p> <p>หมายเหตุ: เป็นข้อเสนอแนะจากรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน</p>	<p>ข้อเสนอแนะตามรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน ๔๑ ฉบับประกอบไปด้วย ๑๔ ประเด็นสิทธิ ได้แก่ สิทธิชุมชน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล สิทธิเด็ก สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน สิทธิพลเมือง เสรีภาพในการเดินทาง สิทธิผู้พิการ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศและชื่อเสียงของบุคคล สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิของผู้ต้องขัง และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น</p>	<p>สำนักมาตรฐานและติดตามการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (สมต.)</p>
<p>ข้อ ๕ (๒) ข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ</p>	<p>ข้อเสนอแนะตามรายงานผลการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๔</p> <p>๑) สิทธิมนุษยชนในสถานการณ์เฉพาะ จำนวน ๘ ข้อ ได้แก่ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ (๓ ข้อ) และสถานการณ์เกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุม (๕ ข้อ)</p> <p>๒) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง จำนวน ๒๓ ข้อ ได้แก่ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม (๕ ข้อ) การกระทำทารุณ และการบังคับให้สูญหาย (๔ ข้อ) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน (๓ ข้อ) สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๕ ข้อ) โทษประหารชีวิต (๒ ข้อ) และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพของสื่อมวลชน (๔ ข้อ)</p> <p>๓) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จำนวน ๑๘ ข้อ ได้แก่ สิทธิแรงงาน</p>	<p>สำนักเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (สฝป.)</p>

การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	<p>(๖ ข้อ) สิทธิในสุขภาพ (๔ ข้อ) สิทธิด้านการศึกษา (๓ ข้อ) สิทธิชุมชนในการจัดการที่ดินทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (๓ ข้อ) และธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (๒ ข้อ)</p> <p>๔) สิทธิของกลุ่มบุคคล จำนวน ๓๑ ข้อ ได้แก่ สิทธิเด็ก (๕ ข้อ) สิทธิผู้สูงอายุ (๕ ข้อ) สิทธิคนพิการ (๖ ข้อ) สิทธิสตรีและความเสมอภาคทางเพศ (๘ ข้อ) ผู้มีปัญหาด้านและสิทธิ (๕ ข้อ) และสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ (๒ ข้อ)</p>	
<p>ข้อ ๕ (๓) ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน</p> <p>หมายเหตุ: เป็นข้อเสนอของ กสม. จากการจัดทำรายงานข้อเสนอแนะ หรือข้อเสนอแนะเป็นการเฉพาะเรื่อง</p>	<p>๑. ข้อเสนอแนะที่ ๖/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ กรณีร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการดำเนินงานขององค์กรที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกัน พ.ศ.</p> <p>๒. ข้อเสนอแนะกรณีร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.</p>	<p>สำนักกฎหมาย (กสม.)</p>
<p>ข้อ ๕ (๗) ข้อเสนอในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี</p>	<p>ข้อเสนอในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔</p> <p>๑) ข้อเสนอเพื่อยกเลิกบทบัญญัติในมาตรา ๒๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐</p> <p>๒) ข้อเสนอเพื่อเร่งรัดการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจใกล้เคียงข้อพิพาท</p>	<p>สำนักกิจการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สกค.)</p>

การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ข้อ ๕ (๙) ข้อเสนอในรายงานคู่ขนานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย (รายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ตามกระบวนการ Universal Periodic Review รอบที่ ๓)	ข้อเสนอแนะตามรายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยตามกระบวนการ UPR รอบที่ ๓ ได้แก่ ๑) ข้อเสนอแนะที่ไทยรับมาปฏิบัติ แต่ยังไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร ๒) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๒ ข้อ) ๓) การระบอบของโรคโควิด ๑๙ และผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน (๓ ข้อ) ๔) สถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง (๓ ข้อ) ๕) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เรื่องกองทุนยุติธรรม (๑ ข้อ) ๖) ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒ ข้อ)	สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (สรป.)

๑. ผลติดตามการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของ กสม.

สำนักงาน กสม. ได้ติดตามข้อเสนอแนะของ กสม. ซึ่งมีผลดำเนินการจากจากรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ข้อเสนอในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และข้อเสนอในรายงานคู่ขนานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย (รายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ตามกระบวนการ Universal Periodic Review รอบที่ ๓) สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

สำนักงาน กสม. ได้ติดตามผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. จากรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามข้อ ๕ (๑) มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อ ๕ (๓) ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง

ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้ติดตามผลดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเสนอต่อที่ประชุม กสม. เพื่อพิจารณายุติการติดตามผลดำเนินการหรือเผยแพร่รายงานหรือผลดำเนินการให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป จำนวน ๔๑ ฉบับ สามารถแยกประเภทสิทธิได้ ๑๔ ประเภทสิทธิ ซึ่งรายงานทั้งหมด กสม. มีมติในคราวการประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้ยุติการติดตามผลการดำเนินการ เนื่องจากเป็นกรณีที่รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามมาตรการหรือแนวทางหรือข้อเสนอแนะของ กสม. แล้ว จำนวน ๓๗ ฉบับ กรณีไม่อาจดำเนินการตามมาตรการหรือแนวทางหรือข้อเสนอแนะของ กสม. ได้โดยมีเหตุผลอันสมควร จำนวน ๓ ฉบับ และกรณีอื่นนอกจากวรรคหนึ่ง ให้เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเป็นรายกรณี จำนวน ๑ ฉบับ สรุปผลดำเนินการและวิเคราะห์ผลดำเนินการแยกตามประเด็นสิทธิได้ ๑๔ ประเด็นสิทธิ ดังนี้

ตารางที่ ๒ รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ได้ยุติการติดตามผลการดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ จำนวน ๔๑ ฉบับ

ประเด็นสิทธิ	รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
๑. สิทธิชุมชน จำนวน ๙ ฉบับ	๑.๑ กรณีปัญหาการกำจัดกากอุตสาหกรรมและการรั่วซึมของน้ำเสียลงลำรางสาธารณะ (คลองพานทอง) จากการประกอบกิจการโรงงาน (รายงานที่ ๒๒๗/๒๕๖๒)
	๑.๒ กรณีคัดค้านโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยา (รายงานที่ ๒๓๑/๒๕๖๒)
	๑.๓ กรณีกล่าวอ้างว่าโครงการอ่างเก็บน้ำแม่คำอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ (รายงานที่ ๔๐๕/๒๕๖๒)
	๑.๔ กรณีคัดค้านการดำเนินโครงการประตูละบายน้ำศรีสองรัก (รายงานที่ ๕๓/๒๕๖๓)
	๑.๕ กรณีกล่าวอ้างว่าการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อรองรับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม (รายงานที่ ๘๐/๒๕๖๓)
	๑.๖ กรณีขอให้ตรวจสอบกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในโครงการเหมืองแร่ถ่านหิน จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานที่ ๑๔๑/๒๕๖๓)
	๑.๗ กรณีกล่าวอ้างว่ากระบวนการออกใบอนุญาตประกอบกิจการและก่อสร้างโรงไฟฟ้าเชื้อเพลิงขยะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการโรงคัดแยกขยะ (รายงานที่ ๒๐๑ - ๒๐๒/๒๕๖๓)
	๑.๘ กรณีกล่าวอ้างว่าการประกอบกิจการโรงงานตากและรีดกากแป้งมันสำปะหลังในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในชุมชน (รายงานที่ ๖/๒๕๖๔)
	๑.๙ กรณีกล่าวอ้างว่าการประกอบกิจการรับซื้อน้ำยางและผลิตยางแผ่นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน (รายงานที่ ๑๓๒/๒๕๖๔)

ประเด็นสิทธิ	รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
๒. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๗ ฉบับ	๒.๑ กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมในคดีที่บุตรชายตกเป็นผู้ต้องหาในข้อหาลักทรัพย์ (รายงานที่ ๓๔๐/๒๕๕๕)
	๒.๒ กรณีกล่าวอ้างว่า ไม่ได้ความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน (รายงานที่ ๑๕๓/๒๕๕๙)
	๒.๓ กรณีกล่าวอ้างว่าถูกดำเนินคดีและถอนประกันโดยไม่เป็นธรรม (รายงานที่ ๓๒/๒๕๖๑)
	๒.๔ กรณีกล่าวอ้างว่าพนักงานสอบสวนดำเนินคดีล่าช้า (รายงานที่ ๑๐๐/๒๕๖๔)
	๒.๕ กรณีกล่าวอ้างว่าพนักงานสอบสวนดำเนินคดีล่าช้า (รายงานที่ ๑๒๘/๒๕๖๔)
	๒.๖ กรณีร้องขอให้มีห้องสืบสวนสอบสวนสำหรับบุคคลหลากหลายทางเพศ (รายงานที่ ๑๕๑ - ๑๕๓/๒๕๖๔)
	๒.๗ กรณีกล่าวอ้างว่าพนักงานสอบสวนดำเนินคดีล่าช้า (รายงานที่ ๑๗๑/๒๕๖๔)
๓. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย จำนวน ๑๑ ฉบับ	๓.๑ กรณีเจ้าหน้าที่ทหารค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์รุมทำร้ายร่างกายพลทหารจนเสียชีวิต (รายงานที่ ๑๕๓/๒๕๕๗)
	๓.๒ กรณีกล่าวอ้างว่าผู้บังคับบัญชาทำร้ายร่างกายและจิตใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและเยาวชนที่อยู่ในการควบคุม (รายงานที่ ๑๘/๒๕๖๔)
	๓.๓ กรณีกล่าวอ้างว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดดงโทะษผู้เข้ารับการฟื้นฟูด้วยวิธีการโหดร้ายโดยใช้เครื่องพันธนาการ และอาหารที่จัดเลี้ยงผู้เข้ารับการฟื้นฟูไม่ได้มาตรฐาน (รายงานที่ ๕๘/๒๕๖๔)
	๓.๔ กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายความมั่นคงทำร้ายร่างกายบุตรชายระหว่างการจับกุมและนำเงินสดไปโดยมิชอบ (รายงานที่ ๖๑/๒๕๖๔)
	๓.๕ กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายความมั่นคงทำร้ายร่างกายในระหว่างการควบคุมตัวทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิต (รายงานที่ ๗๑/๒๕๖๔)
	๓.๖ กรณีกล่าวอ้างว่าบุตรชายถูกเจ้าหน้าที่ทหารทำร้ายร่างกายระหว่างการควบคุมตัว (รายงานที่ ๑๒๕/๒๕๖๔)
	๓.๗ กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน (รายงานที่ ๑๔๔/๒๕๖๔)
	๓.๘ กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดดงโทะษผู้เข้ารับการฟื้นฟูด้วยวิธีการโหดร้ายทารุณ (รายงานที่ ๑๖๗/๒๕๖๔)
	๓.๙ กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้ตรวจสิ่งของต้องห้ามโดยวิธีล่วงทวารหนักผู้ต้องขัง (รายงานที่ ๑๗๒/๒๕๖๔)
	๓.๑๐ กรณีกล่าวอ้างว่าการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะของผู้เข้ารับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน (รายงานที่ ๑๘๓/๒๕๖๔)

ประเด็นสิทธิ	รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
	๓.๑๑ กรณีกล่าวอ้างว่าหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งให้ประชาชนเข้ารับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคด้วยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (รายงานที่ ๑๙๘/๒๕๖๔)
๔. เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล จำนวน ๓ ฉบับ	๔.๑ กรณีหน่วยงานของรัฐบังคับให้ตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเอชไอวีผู้สมัครสอบเพื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (รายงานที่ ๓๙๘ - ๔๐๑/๒๕๕๗) ๔.๒ การเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีในการสมัครงานกับบริษัทเอกชน (รายงานที่ ๓ - ๖/๒๕๖๒) ๔.๓ กรณีขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (รายงานที่ ๑๗๖/๒๕๖๔)
๕. สิทธิเด็ก จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีกล่าวอ้างว่าสถานศึกษาปฏิเสธไม่รับบุตรเข้าเรียน (รายงานที่ ๑๐๕๕/๒๕๖๐)
๖. สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน จำนวน ๒ ฉบับ	๖.๑ กรณีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าทับที่ดินของราษฎร (รายงานที่ ๓๕๖/๒๕๕๑) ๖.๒ กรณีกล่าวอ้างว่าการกำหนดอัตราค่าทดแทนจากการเวนคืนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างไม่เป็นธรรม (รายงานที่ ๑๔๕-๑๔๖/๒๕๖๔)
๗. สิทธิพลเมือง จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีกล่าวอ้างว่าถูกนำตัวแกลงขบวนต่อสื่อมวลชนทำให้ได้รับความเสียหาย (รายงานที่ ๒๗๙/๒๕๖๒)
๘. เสรีภาพในการเดินทาง จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีกล่าวอ้างว่าหญิงพิการทางสายตาทูกบิคาเกิดกั้นไม่ให้ออกนอกบ้านไปประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาอิสลามที่มีสยิด (รายงานที่ ๑๙๐/๒๕๖๓)
๙. สิทธิผู้พิการ จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีกล่าวอ้างว่าสถาบันการเงินเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นในการทำนิติกรรมสัญญาและธุรกรรมทางการเงิน (รายงานที่ ๓๕๐/๒๕๖๑)
๑๐. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีกล่าวอ้างว่าโรงพยาบาลไม่ยอมให้คนไข้ที่ได้รับการรักษาพยาบาลแล้วออกจากโรงพยาบาล โดยนำเรื่องค่ารักษาพยาบาลมาเป็นเงื่อนไข (รายงานที่ ๓๑๗/๒๕๖๐)
๑๑. สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกียรติยศและชื่อเสียงของบุคคล จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีกล่าวอ้างว่าสื่อโทรทัศน์บันทึกภาพและเสียงของบุคคลพร้อมนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต ทำให้ได้รับความเสียหาย (รายงานที่ ๗๐ - ๗๑/๒๕๖๓)
๑๒. สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีขอความช่วยเหลือให้ลบประวัติอาชญากรและแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ (รายงานที่ ๑๕๐/๒๕๖๔)
๑๓. สิทธิของผู้ต้องขัง จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีกล่าวอ้างว่าการถูกลดชั้นเป็นเหตุทำให้ไม่ได้รับการพิจารณาพักโทษ (รายงานที่ ๑๙๖/๒๕๖๔)

ประเด็นสิทธิ	รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
๑๔. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จำนวน ๑ ฉบับ	กรณีกล่าวอ้างว่าข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ กระทบต่อการเสนอข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและสื่อมวลชน (รายงานที่ ๔๒/๒๕๖๕)

๑) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิชุมชน จำนวน ๙ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้หน่วยงานที่กำกับดูแลเร่งรัดให้มีการดำเนินการกำจัดกากอุตสาหกรรมให้ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยเร็ว เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง หรือให้เร่งรัดให้ทบทุนความเหมาะสมและความจำเป็นในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ โดยศึกษาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบและทางเลือกอื่นในการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีความเหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์และสังคม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตามขั้นตอนของกฎหมาย และควรเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เท่าที่จำเป็นหรือกำชับหน่วยงานในพื้นที่ให้ชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง และแก้ไขปัญหาและเยียวยาข้อร้องเรียนให้ประชาชนโดยไม่ชักช้า ให้เร่งรัดจัดทำระบบส่งน้ำและสถานีสูบน้ำถาวรเพื่อให้เกษตรกรที่เข้าไม่ถึงแหล่งน้ำได้ใช้ หรือนำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการทำเหมืองแร่เสนอต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการทบทวนรายละเอียดการมีส่วนร่วมของประชาชน และกำหนดให้ผู้ประกอบการมีแผนเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายเป็นธรรมและได้สัดส่วนกับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรือให้หน่วยงานกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การออกแบบและก่อสร้างสถานที่คัดแยกแปรสภาพ และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และกำหนดให้ผู้ประกอบการมีแผนป้องกันแก้ไขปัญหาและเยียวยาผลกระทบ และให้บูรณาการความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินกิจการเกี่ยวกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ให้มีการจัดหลักสูตรอบรมการบังคับใช้กฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง รวมทั้งเร่งจัดทำกฎหมายเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการขยะ หรือให้กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมท้ายใบอนุญาตประกอบการเกี่ยวกับการรับซื้อน้ำยางและผลิตยางแผ่น และกำหนดแผนตรวจสอบและติดตามอย่างเคร่งครัด โดยให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้ประกอบการ เครือข่าย ภาคประชาสังคมทุกภาคส่วน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมด้วย

ผลดำเนินการ: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. เช่น กรมชลประทานได้เร่งรัดให้มีการทบทวนความเหมาะสมและความจำเป็นในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ โดยตรวจสอบสภาพภูมิประเทศและเก็บข้อมูลเพื่อทบทวนและรวบรวมข้อมูลผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำ และให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นครบถ้วนแล้ว จังหวัดเลยได้แต่งตั้งคณะทำงานบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่โครงการ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำของทุกภาคส่วน มีการศึกษาผลกระทบในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การสูญเสียที่ดินของประชาชนด้านการบริหารจัดการน้ำระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น สำนักงานนโยบายและแผน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอคณะกรรมการผู้ชำนาญการประเด็นการกำหนดให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตรแล้ว กระทรวงมหาดไทยได้กำกับดูแลได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตราข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการออกแบบและการก่อสร้างสถานที่คัดแยก แปรสภาพ และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้ผู้ประกอบการจัดให้มีแผนการป้องกัน แก้ไขปัญหา และเยียวยาผลกระทบ มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและในพื้นที่ ดำเนินการตรวจสอบและติดตามการประกอบกิจการ รวมทั้งจัดหลักสูตรอบรมการบังคับใช้กฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการเฝ้าระวังและตรวจสอบเรื่องร้องเรียนประเภทกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบข้อร้องเรียนเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและติดตามผลการดำเนินการแก้ไขและรายงานให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบ

สำหรับกรณีที่ กสม. มีข้อเสนอแนะให้กระทรวงอุตสาหกรรมกำกับดูแลเร่งรัดให้มีการดำเนินการกำจัดกากอุตสาหกรรมให้ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยเร็ว (รายงานที่ ๒๒๗/๒๕๖๒) สำนักงาน กสม. ไม่ได้รับแจ้งผลดำเนินการจากกระทรวงอุตสาหกรรมแต่อย่างใด แม้ว่าจะได้แจ้งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อให้เร่งรัดการดำเนินการแล้วก็ตาม ประกอบกับข้อเท็จจริงยังปรากฏว่ากากอุตสาหกรรมจำนวนมากที่ยังไม่มีการขนย้ายออกไป ซึ่งอาจรั่วซึมออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสุขภาพและการดำรงชีวิตของชุมชนได้ กสม. จึงได้เผยแพร่รายงานผลการตรวจสอบและผลดำเนินการผ่านการแถลงข่าวประจำวันเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๔ และนำประเด็นเกี่ยวกับการเยียวยาผลกระทบให้กับประชาชนในพื้นที่และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมขึ้นเป็นประเด็นใหม่เพื่อตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

กรณีหน่วยงานไม่อาจดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. ได้โดยมีเหตุผลอันสมควร ได้แก่ ข้อเสนอแนะตามรายงานที่ ๑๔๑/๒๕๖๓ ที่เสนอแนะให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ประสานความร่วมมือไปยังอำเภออมก๋อย และองค์การบริหารส่วนตำบลอมก๋อย เพื่อหารือถึงแนวทางในการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของชุมชนตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ปรากฏว่า สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ไม่อาจดำเนินการได้ เนื่องจากตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลอมก๋อย ผู้นำชุมชน และตัวแทนกลุ่มราษฎรไม่เข้าร่วมประชุม ประกอบกับมีกลุ่มราษฎรรวมตัวคัดค้านการประชุมหารือและการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนฯ โดยให้เหตุผลว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ยังไม่เรียบร้อยเป็นที่ยุติ จึงไม่เห็นด้วยกับการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่จะจัดให้มีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะของ กสม. บางกรณีเป็นข้อเสนอแนะที่อาจมีขอบเขตที่กว้างเกินไป จนอาจทำให้หน่วยงานรัฐไม่อาจดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ข้อเสนอแนะในรายงานที่ ๑๓๒/๒๕๖๔ ที่ขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี กำหนดกลไกการเฝ้าระวังหรือป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญจากสถานประกอบการเกี่ยวกับการรับซื้อน้ำยางและผลิตยางแผ่น ซึ่งสำนักงาน กสม. ต้องลงพื้นที่

เพื่อประสานทำความเข้าใจ จนกระทั่งองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเฝ้าระวัง และตรวจสอบเรื่องร้องเรียนในลักษณะของไต่รภาคี

๒) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๗ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะให้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำชับสถานีตำรวจทุกแห่งให้ความร่วมมือในการชี้แจงข้อเท็จจริงอย่างครบถ้วน กรณีมีหนังสือสอบถามจากสำนักงาน กสม. ตรวจสอบหาสาเหตุความล่าช้า ให้เร่งรัดการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา กำหนดแนวทางปฏิบัติให้สถานีตำรวจทุกแห่งจัดสรรสถานที่ที่เหมาะสม มีดัด และเป็นส่วนตัวไว้สำหรับบุคคล ทุกเพศ โดยในระยะแรกให้ใช้ห้องสอบสวนในคดีที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้เสียหาย เป็นสถานที่ที่ใช้ รับแจ้งความหรือให้ถ้อยคำในคดีที่เกี่ยวกับความละเอียดอ่อนทางเพศไปพลางก่อน ประมวลข้อมูล ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่น เพื่อให้มีการกำหนดแนวทางในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับพนักงานสอบสวนทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนา และปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว โดยอาจนำระบบการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพและเทคโนโลยีด้านสารสนเทศมาใช้ ในทางปฏิบัติให้มากขึ้น และกำกับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีที่เกี่ยวกับความละเอียดอ่อน ทางเพศ โดยคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศของผู้เสียหาย และระมัดระวังมิให้มีการปฏิบัติหน้าที่ไปกระทบต่อ สภาพจิตใจของผู้เสียหายทุกเพศ ให้พนักงานสอบสวนทั่วประเทศปฏิบัติหน้าที่โดยตระหนักถึงความสำคัญ ของกระบวนการและขั้นตอนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัด และให้ปฏิบัติตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ นอกจากนี้ ได้กำหนดข้อเสนอแนะให้กรมราชทัณฑ์กำชับให้เรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งดำเนินการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และควรแสวงหามาตรการอื่นที่เหมาะสม เช่น การใช้เครื่องตรวจค้นร่างกายมาใช้ แทนการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในลักษณะเช่นเดิม

ผลดำเนินการ: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. เช่น สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือแจ้งกำชับไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความร่วมมือ ในการชี้แจงข้อเท็จจริงกับสำนักงาน กสม. อย่างครบถ้วน ตรวจสอบหาสาเหตุการสอบสวนล่าช้าแล้วพบว่า พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบบางรายอาจบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่มีผลการกระทำผิดวินัย เป็นการสอบสวน ล่าช้า ให้สถานีตำรวจทุกแห่งจัดสรรสถานที่ที่เหมาะสม ที่มีความมีดัด และมีความเป็นส่วนตัวไว้สำหรับบุคคล ทุกเพศ โดยในระยะแรกให้ใช้ห้องสอบสวนในคดีที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้เสียหายไปพลางก่อน และได้กำชับให้พนักงานสอบสวนทั่วประเทศ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. เช่น กำชับ และเร่งรัดพนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและคำสั่งสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ให้ศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ www.nhrc.or.th และให้ปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ โดยคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศของผู้เสียหาย และระมัดระวังมิให้มีการปฏิบัติหน้าที่ไปกระทบต่อสภาพ จิตใจของผู้เสียหายทุกเพศ เป็นต้น กรมราชทัณฑ์ได้เน้นย้ำเรื่องการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว

สำหรับกรณีหน่วยงานไม่อาจดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. ได้โดยมีเหตุผลอันสมควร ได้แก่ ข้อเสนอแนะตามรายงานที่ ๓๒/๒๕๖๑ ที่ขอให้กรมราชทัณฑ์จัดหาเทคโนโลยีเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner) มาช่วยในการตรวจค้นให้ครบทุกเรือนจำ แต่กรมราชทัณฑ์ไม่อาจดำเนินการได้ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จากการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมของสำนักงาน กสม. พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำคำขอตังงบประมาณการจ้างเหมาบำรุงรักษาอะไหล่เครื่องตรวจค้นร่างกายผู้ต้องขังในเรือนจำ จำนวน ๑๘ แห่ง แต่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามคำขอ

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย จำนวน ๑๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ เช่น ในขั้นตอนการควบคุมตัวของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ควรให้ผู้เข้ารับการตรวจร่างกายได้รับทราบผลการซักประวัติ ผลการตรวจร่างกาย ควรเพิ่มเติมรายละเอียดการตรวจให้ครอบคลุมถึงภาวะของโรค ควรจัดให้มีการบันทึกภาพเคลื่อนไหวในขั้นตอนการควบคุมตัวบุคคลเพื่อซักถาม ควรให้มีหน่วยงานภายนอกอื่นนอกเหนือจากหน่วยงานด้านความมั่นคงหรือให้ญาติหรือบุคคลที่ญาติไว้วางใจมีส่วนร่วมในการสืบสวนข้อเท็จจริงด้วย ในขั้นตอนการขอขยายระยะเวลาในการควบคุมตัว ควรต้องนำตัวบุคคลที่ถูกกักตัวหรือถูกควบคุมตัวไปแสดงต่อศาล และควรเยียวยาความเสียหายให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวผู้เสียหาย เป็นต้น เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมต้องดำเนินคดีตามกฎหมายแก่ผู้กระทำความผิดที่มีส่วนทำให้น้ำชายของผู้ร้องเสียชีวิต ควรอนุวัติกฎหมายภายในให้เป็นไปตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) รวมถึงการเตรียมการรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) กำหนดแนวทางหรือมาตรการสำหรับให้เจ้าหน้าที่ใช้อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๑๗๘/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๔ การกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการตรวจร่างกายผู้ต้องขังเข้าใหม่และผู้ต้องขังเข้า - ออกเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๑ การกำชับให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจหาสารเสพติดในร่างกายของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด เป็นต้น การเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย การยกเลิกคำสั่งที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กำหนดคุณลักษณะสำคัญของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน การจัดทำบันทึกความเข้าใจหรือ MOU กับกรมสุขภาพจิต และการจัดสรรอัตรากำลังตำแหน่งนักจิตวิทยาคลินิกอย่างน้อย ๑ คน ต่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ๑ แห่ง

ผลดำเนินการ: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. โดยได้จัดทำแบบฟอร์มการตรวจร่างกาย โดยมีข้อมูลและผู้รับรองผลการตรวจ ๔ ฝ่าย คือ เจ้าหน้าที่หน่วยซักถาม/ศูนย์ซักถามผู้ควบคุมตัว ญาติหรือพยานที่ผู้ต้องสงสัยเชื่อถือไว้วางใจ และแพทย์ผู้ตรวจ ร่วมลงลายมือชื่อรับรองผลการตรวจ มีการเพิ่มรายละเอียดให้ครอบคลุมถึงสุขภาพและโรคประจำตัวของผู้ถูกควบคุมตัว ขณะตรวจร่างกายได้อนุญาตให้ญาติ/ผู้นำศาสนา/บุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวเชื่อถือไว้วางใจ เข้าร่วมเป็นพยาน พร้อมลงชื่อรับรองผลการตรวจหลังเสร็จสิ้นการตรวจทุกครั้ง ในการสืบสวนข้อเท็จจริงที่ผ่านมาได้จัดให้ญาติหรือพยานหรือหน่วยงานภายนอกเข้าร่วมสืบสวนข้อเท็จจริงด้วย มีการปรับปรุงแก้ไขติดตั้งกล้องวงจรปิดในศูนย์ซักถามมีการยื่นฟ้องผู้กระทำความผิด

ต่อศาล อยู่ระหว่างตราร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของ CAT และ OPCAT สำหรับการกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้น ได้กำชับให้เจ้าหน้าที่ระปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายอย่างเคร่งครัดแล้ว อีกทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบสารเสพติดจะประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้เสพให้เข้ารับการบำบัดรักษา จะตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะเฉพาะผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นทหารกองเกินแล้วเท่านั้น ให้จัดสถานที่ปกปิดมิดชิดเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ รวมทั้งให้จัดเจ้าหน้าที่ผู้หญิงเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบหาสารเสพติดของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในส่วนประเด็นการเยียวยาความเสียหายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ชดเชยจนผู้ได้รับความเสียหายพึงพอใจแล้ว มีบางกรณีที่ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. อยู่ก่อนที่จะได้รับรายงานของ กสม. แล้ว เช่น กำหนดคุณลักษณะสำคัญของผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ จัดทำบันทึกความเข้าใจ หรือ MOU กับกรมสุขภาพจิต กำหนดมาตรการเยียวยาทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือเสียชีวิต ได้จัดสรรอัตรากำลังตำแหน่งนักจิตวิทยาคลินิก เป็นต้น และได้ยกเลิกคำสั่งที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว

สำหรับกรณีหน่วยงานไม่อาจดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. ได้โดยมีเหตุผลอันสมควร เช่น กรณีในขั้นตอนการขอขยายระยะเวลาในการควบคุมตัว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ต้องนำตัวบุคคลที่ถูกกักตัวหรือถูกควบคุมตัวไปแสดงต่อศาลนั้น ไม่อาจดำเนินการได้ เนื่องจากการขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่าได้กระทำการให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการใช้อำนาจตามระเบียบกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ว่าด้วยวิธีการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ สำหรับการกำหนดแนวทางหรือมาตรการสำหรับให้เจ้าหน้าที่ใช้อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๑๗๘/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๔ สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่อาจดำเนินการได้ เนื่องจากคำสั่งดังกล่าวได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ชัดเจนแล้ว

๔) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล จำนวน ๓ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะเพื่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทบทวนบัญชีแนบท้ายกฎ ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ และกฎ ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่กำหนดให้โรคเอดส์เป็นโรคที่ต้องห้ามในการเข้าเป็นข้าราชการตำรวจภายใต้หลักเรื่องการไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ (คช.ปอ.) จัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์ และให้ภาครัฐ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ เรื่อง แนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงาน และให้ภาครัฐเป็นแบบอย่างไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ให้มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ได้แก่ การใช้กลไกตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๒) เรื่อง ชนิดหรือประเภทของการรักษาพยาบาล การบริการอื่นของสถานพยาบาล และสิทธิของผู้ป่วยซึ่งผู้รับอนุญาตจะต้องแสดงตามมาตรา ๓๒ (๓) กับสถานบริการทางการแพทย์ที่มีบริการตรวจหาเชื้อเอชไอวีและเปิดเผยผลการตรวจต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะโดยสมัครใจ

หรือไม่ รวมถึงการดำเนินการให้มีมาตรการเชิงลงโทษต่อสถานพยาบาลที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวอย่างเคร่งครัด สำหรับกรณีภาคเอกชนให้มีข้อเสนอแนะยกเลิกเงื่อนไขการตรวจหาเชื้อเอชไอวีก่อนรับเข้าทำงานในทุกตำแหน่ง และดำเนินการตามแนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงาน ประกาศ กระทรวงแรงงาน เรื่อง แนวทางการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์และโรคในสถานประกอบการ กิจการ กำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยความสุภาพ และหลีกเลี่ยงการสัมผัสเนื้อตัวร่างกายโดยไม่จำเป็น รวมถึงให้มีทัศนคติที่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคำนึงถึงอัตลักษณ์ทางเพศ เพศสภาพ หรือเพศภาวะของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศซึ่งถูกตรวจค้นตัวด้วย

ผลดำเนินการ: บริษัทเอกชน (ผู้ถูกร้อง) ได้ยกเลิกการตรวจหาเชื้อเอชไอวีก่อนรับพนักงาน เข้าทำงานทุกตำแหน่ง กระทรวงสาธารณสุขได้กำชับสถานพยาบาลให้ปกปิดข้อมูลด้านสุขภาพผู้ป่วยตามจริยธรรม ทางการแพทย์ และรัฐบาล โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างพระราชบัญญัติ ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล พ.ศ. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการ เพื่อขับเคลื่อนให้ทุกจังหวัดมีประกาศข้อปฏิบัติในการส่งเสริมความเสมอภาคและขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ระหว่างเพศ ตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ และร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการและพนักงานของสถานประกอบการ เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญ ของการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน และไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

๕) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิเด็ก จำนวน ๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะเพื่อให้กระทรวง ศึกษาธิการเร่งกำชับและทำความเข้าใจกับหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์และระเบียบ และจัด อบรมแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรง และเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีเพื่อมอบหมายหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการจัดการศึกษาตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ศูนย์อพยพ เพื่อให้มีมาตรฐานที่เหมาะสมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕

ผลดำเนินการ: กระทรวงศึกษาธิการได้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาในสังกัดเพื่อให้ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียน ในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ และจัดทำร่างคู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของสถานศึกษา (ฉบับพัฒนา พ.ศ. ๒๕๖๓) เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา

๖) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน จำนวน ๒ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะให้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมระหว่างราษฎรกับหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องกันแนวเขตที่ดินพิพาทออกจากเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่ - เขาย่า เรงรัดเสนอเรื่องต่อเสนอ คณะกรรมการการอุทยานแห่งชาติเพื่อพิจารณาปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่ - เขาย่า และเร่งรัด ร่างพระราชกฤษฎีกาปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่ - เขาย่า เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี รวมทั้งให้ส่งมอบ พื้นที่ที่กั้นออกให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) นำไปจัดสรรให้แก่ผู้ร้อง หรือให้กรมการขนส่ง ทางบกและกระทรวงคมนาคม คิดคำนวณเงินค่าทดแทนที่เป็นธรรมและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้กับ

ประชาชน รวมทั้งให้ข้อมูลและอธิบายขั้นตอนการใช้สิทธิต่าง ๆ โดยละเอียดในชั้นของการเวนคืนเป็นรายบุคคล แก่บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการเวนคืน

ผลดำเนินการ: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ประกาศใช้บังคับพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน ในท้องที่ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่ง ส.ป.ก. ได้จัดที่ดินให้แก่ผู้ร้องแล้ว ปัจจุบันพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้การกำหนดให้พื้นที่บริเวณใด เป็นอุทยานแห่งชาติ การขยายอุทยานแห่งชาติ หรือการเพิกถอน อุทยานแห่งชาติไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียชุมชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการตามประกาศที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม ได้กำหนดราคาค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์และเงินค่าทดแทน ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องได้มีหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนแล้ว

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง จำนวน ๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เน้นย้ำและกำชับไปยังหน่วยงานในสังกัดเพื่อให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการของหน่วยงานเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งไม่ควรให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการใด ๆ อันสุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น ร่วมสัมภาษณ์หรือซักถามผู้ต้องหา ในระหว่างการจับกุมหรือสอบสวน เป็นต้น

ผลดำเนินการ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เน้นย้ำและกำชับไปยังหน่วยงานในสังกัดเพื่อให้ปฏิบัติตามระเบียบ หนังสือสั่งการและวิถุในราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์อย่างเคร่งครัด และกำชับไปยังหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวน สอบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย ไม่ควรให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการใด ๆ อันสุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น ร่วมสัมภาษณ์หรือซักถามผู้ต้องหาในระหว่างการจับกุมหรือสอบสวน ฯลฯ และกำชับในเรื่องของการกำหนดแนวทางในการหาวิธีการทดแทนในการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ รวมทั้งมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยให้ผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิดขณะนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไม่ให้ถูกทำร้ายร่างกายหรือรุมประชาทัณฑ์

๔) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเสรีภาพในการเดินทาง จำนวน ๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะเพื่อให้กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พิจารณาศึกษาทบทวนและพัฒนาระบบบริการช่วยเหลือด้านการเดินทางของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการจำเพาะของความพิการแต่ละประเภท ได้แก่ ผู้ช่วยคนพิการ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ช่วยเหลือคนพิการ ศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป หรือการพัฒนาระบบบริการรูปแบบใหม่ เช่น

การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดให้มีระบบผู้ช่วยเหลือนำทาง (Guide Helper) เพื่อช่วยเหลือการเดินทางของคนพิการทางสายตา เป็นต้น และให้ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมรณรงค์เสริมสร้างการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของคนพิการ เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่สังคมทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน เช่น กระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์จากครอบครัวคนพิการต้นแบบ (Role Model) เพื่อปรับทัศนคติให้เชื่อมั่นต่อศักยภาพของคนพิการ เป็นต้น

ผลดำเนินการ: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้พัฒนาระบบบริการช่วยเหลือด้านการเดินทางของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับคนพิการแต่ละประเภท โดยมีการพัฒนาระบบบริการเพื่อช่วยเหลือคนพิการ เช่น สถานที่ออกแบบตามอารยสถาปัตย์มีทางลาด ราวจับบันได และระบบขนส่งมวลชนที่มีรถเมล์ชานต่ำ ทางเดินเท้ารองรับคนพิการทางสายตา ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการคนพิการในจุดเดียว และให้มีชุมชนที่ช่วยดูแลคนพิการในพื้นที่ และได้ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรณรงค์และเสริมสร้างการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของคนพิการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยกย่องคนพิการที่ได้รับความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นแบบอย่างของคนพิการที่สามารถก้าวผ่านอุปสรรคของชีวิตและทำให้สังคมได้รับรู้ถึงศักยภาพและความสามารถของคนพิการและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อของกระทรวง เพื่อเสริมสร้างทัศนคติต่อสังคม ให้มีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการ มีการใช้กลไกชุมชนเข้ามาส่งเสริมความเท่าเทียมของคนพิการในพื้นที่

๙) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิผู้พิการ จำนวน ๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะเพื่อให้บริษัทฯ (ผู้ถูกร้อง) กำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยคำนึงถึงการให้บริการอย่างมีคุณภาพและปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม ภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ธนาคารพาณิชย์ยกเลิกระเบียบการให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นซึ่งมิใช่คนเสมือนไร้ความสามารถนำบุคคลไปเป็นพยานในการทำธุรกรรมทางการเงิน หรือในกรณีที่ธนาคารจำเป็นต้องใช้บุคคลเป็นพยานในการทำธุรกรรมของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น และจัดให้มีตู้ ATM ที่มีอักษรเบรลล์ที่แป้นกดตามความเหมาะสมเท่าที่จะทำได้ โดยพนักงานธนาคารพาณิชย์ควรให้คำแนะนำวิธีการใช้งานในครั้งแรกแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น หรือมีช่องเสียหุฟงสำหรับการใช้บริการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ผลดำเนินการ: บริษัทฯ (ผู้ถูกร้อง) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยคำนึงถึงการให้บริการอย่างมีคุณภาพและปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เช่น การกำหนดวิธีการแสดงตัวตนให้หลากหลายแบบ การบริการเปิดบัญชีด้วยระบบ Online Application ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหลักเกณฑ์การบริหารจัดการด้านการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (Market conduct) ซึ่งรวมถึงบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นให้สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึงอยู่แล้ว เช่น การพัฒนา Mobile banking application เครื่องถอนเงินสดอัตโนมัติ (ATM) ที่มีอักษรเบรลล์ สถาบันการเงินหลายแห่งได้กำหนดระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการทางการมองเห็น โดยจัดให้พนักงานสาขาเป็นพยานในกรณีที่ลูกค้าไม่ได้นำพยาน

มาด้วยแล้ว และสมาคมธนาคารไทยและสถาบันการเงินจะปรับตู้ ATM ให้รองรับการถอนเงินสดของผู้พิการ
ทางการมองเห็นให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๑๐) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข จำนวน ๑ ฉบับ กสม.
มีข้อเสนอแนะให้แพทยสภาตรวจสอบการรักษาพยาบาลของแพทย์ผู้ทำการรักษาของผู้ถูกร้องว่าเป็นไปตาม
มาตรฐานการรักษาพยาบาล และข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๖
และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือไม่ และให้กรมสนับสนุนบริการสุขภาพดำเนินการตรวจสอบมาตรฐานการให้บริการ
สถานพยาบาล โดยเฉพาะวิธีการเรียกเก็บเงินค่ารักษาพยาบาลของผู้ถูกร้อง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ
สถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาค่ารักษาพยาบาลของโรงพยาบาล
เอกชนเป็นวาระที่จำเป็นสำคัญ เพื่อไม่ให้ผู้รับบริการต้องรับภาระค่ารักษาพยาบาลจนเกินจำเป็น การออก
ประกาศกำหนดให้การบริการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชนทุกรายการเป็นบริการควบคุม ยกเว้นค่ายา
โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ และกำหนดกระบวนการแจ้งสิทธิ
ให้ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยได้รับทราบรายละเอียด ค่ารักษาพยาบาล ค่ายา หรือค่าเวชภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา
ขัดแย้งระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการว่าค่ารักษาพยาบาลมีอัตราสูงเกินไป

ผลดำเนินการ: คณะกรรมการบริการราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย ชี้แจงว่า
การรักษาพยาบาลของศัลยแพทย์หัวใจและทรวงอกเป็นไปตามขั้นตอนเพื่อลดอัตราเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อน
อันเกิดขึ้นได้หลังการผ่าตัด เนื่องจากมีภาวะหัวใจล้มเหลวและปอดติดเชื้อ รวมทั้งได้รับยาต้านการทำงาน
ของเกร็ดเลือดหลายชนิดพร้อมกัน การดูแลหลังการผ่าตัดและคำสั่งอนุญาตให้ผู้ป่วยกลับบ้านได้ภายใน ๒ สัปดาห์
หลังการผ่าตัดเป็นไปตามความเหมาะสมแล้ว และกระทรวงสาธารณสุขได้มีการประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง ชนิดหรือประเภทของการรักษาพยาบาล ยาและเวชภัณฑ์ การบริการทางการแพทย์หรือการบริการอื่น
ของสถานพยาบาล และสิทธิของผู้ป่วย ซึ่งผู้รับอนุญาตจะต้องแสดงตามมาตรา ๓๒ (๓) พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกาศ
ดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล ต้องแสดงรายละเอียดของอัตราค่ารักษาพยาบาล
ยาและเวชภัณฑ์ การบริการทางการแพทย์ หรือการบริการอื่นของสถานพยาบาลตามบริการที่จัดให้มีของ
สถานพยาบาลตามมาตรา ๓๒ (๓) และต้องแสดงรายละเอียดถึงสิทธิของผู้ป่วยที่พึงได้รับจากผู้ประกอบวิชาชีพ
ไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานพยาบาลนั้น และกรมการค้าภายในได้มีประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วย
ราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๔๕ พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เรื่อง การแจ้งราคา การกำหนด
หลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่ายยาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์
และบริการอื่นของสถานพยาบาล กำหนดให้โรงพยาบาล ผู้ผลิตยา ผู้นำเข้ายาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่าย
ผู้แทนจำหน่ายของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร แจ้งข้อมูล ราคาซื้อและราคาจำหน่าย ตามรายการที่อยู่ใน
บัญชีเจ็บป่วยฉุกเฉินวิกฤตมีสิทธิทุกที่แจ้งราคาซื้อและจำหน่ายเวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล ค่าบริการ
ทางการแพทย์ และค่าบริการอื่นที่เกี่ยวกับการรักษาโรค และให้โรงพยาบาลแสดงเครื่องหมาย QR Code ซึ่งเป็น
ข้อมูลเปรียบเทียบราคาที่กรมการค้าภายในจัดทำไว้ ณ ภายในบริเวณโรงพยาบาล และมีประกาศคณะกรรมการกลาง
ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ เรื่อง การกำหนดสินค้า

และบริการควบคุม ได้กำหนดให้ ยารักษาโรค เวชภัณฑ์เกี่ยวกับการรักษาโรค บริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาลเกี่ยวกับการรักษาโรค เป็นสินค้าและบริการควบคุม

๑๑) สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศและชื่อเสียงของบุคคล จำนวน ๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะเพื่อให้สถานีโทรทัศน์ช่อง (ผู้ถูกร้อง) เยียวยาจิตใจของผู้ร้องที่ได้รับผลกระทบจากการเสนอข้อมูล ข่าวสารที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ถูกร้องเพื่อแสดงความรับผิดชอบ และให้สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) ส่งเสริมกลไกการกำกับดูแลกันเองทางวิชาชีพ เพื่อควบคุมให้การประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักการจริยธรรมและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ตามคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์อย่างเคร่งครัด

ผลดำเนินการ: สถานีโทรทัศน์ช่อง (ผู้ถูกร้อง) ได้ลบคลิปวิดีโอที่เผยแพร่ในช่องข่าว เฟซบุ๊ก (facebook) เว็บไซต์พันทิป (pantip) เว็บไซต์ไทยอีนิวส์ (Thai-E-News) และเว็บไซต์ยูทูบ (youtube) ทุกช่องทางแล้ว สำนักงาน กสทช. ร่วมกับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ส่งเสริมให้องค์กรสื่อมวลชนมีการกำกับดูแลกันเอง และจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จัดทำคู่มือจริยธรรมและกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้งหารือกับผู้ประกอบกิจการที่วิดิจิตัลเกี่ยวกับกลไกการกำกับดูแลกันเองขององค์กรสื่อมวลชน สำหรับกรณีที่มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการทำงานของสื่อมวลชนที่ขัดต่อหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อ ก็ได้เชิญผู้ประกอบการสื่อมวลชนหารือถึงประเด็นปัญหาและประสานงานกับองค์กรวิชาชีพที่สื่อมวลชนรายนั้น ๆ สังกัดอยู่ ให้ดำเนินการตามกลไกการกำกับดูแลกันเองอย่างเคร่งครัด

๑๒) สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน ๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะให้สถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรธานี ตรวจสอบคัดแยกและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและรายการประวัติหรือบัญชีประวัติของบุคคลที่ถูกบันทึกในทะเบียนประวัติอาชญากรและภายหลังคดีถึงที่สุดได้รับการพิจารณาว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด รวมทั้งผู้ต้องหาคดีอาญาอื่น ๆ ออกจากสารบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากร และให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ติดตามและกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการแจ้งผลการดำเนินคดีถึงที่สุด การคัดแยกและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและรายการประวัติหรือบัญชีประวัติออกจากสารบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากร และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแจ้งบุคคลหรือผู้ที่ถูกบันทึกทะเบียนประวัติอาชญากรได้รับรู้หรือทราบประวัติของตนเอง กรณีที่มีการลบหรือเปลี่ยนแปลงรายการฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรของบุคคลที่ถูกบันทึกไว้ในประวัติอาชญากร

ผลดำเนินการ: ตำรวจภูธรภาค ๔ และสถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรธานี ได้จัดทำทะเบียนประวัติอาชญากร การคัดแยกและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ เป็นอำนาจหน้าที่ของกองทะเบียนประวัติอาชญากร สถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรธานีมีหน้าที่เพียงรวบรวมแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาและแจ้งผลคดีถึงที่สุดส่งไปตรวจและจัดเก็บไว้ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากรเท่านั้น และสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ รวมถึงสถานีตำรวจ และหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ได้แก่ จัดทำโปรแกรมบันทึกผลคดีที่ถึงที่สุดผ่านเครือข่าย

VPN และให้จัดการอบรมเจ้าหน้าที่ผู้บันทึกผลคดี ให้สถานีตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบข้อมูล และบันทึกผลคดีถึงที่สุดผ่านโปรแกรมดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไป โดยให้มีการบันทึกผลคดีถึงที่สุดค้างเก่าที่ยังไม่เคยมีการรายงานผลคดีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ - ปัจจุบัน ผลการบันทึกคดีถึงที่สุดจากสถานีตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ณ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ มีการรายงานผลคดีถึงที่สุดผ่านโปรแกรมดังกล่าวแล้วทั้งสิ้น ๑,๖๒๓,๘๒๐ รายการ และอยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. ๒๕๕๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยประชาชนสามารถขอตรวจดูหรือขอรับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนผ่านเว็บไซต์ www.crd-check.com และสามารถรับผลการตรวจสอบได้ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทั่วประเทศ

๑๓) สิทธิของผู้ต้องขัง จำนวน ๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะให้กรมราชทัณฑ์พิจารณาดำเนินการจัดทำคำแปลระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของเรือนจำเป็นภาษาต่างประเทศ โดยนำข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือข้อกำหนดแมนเดลา (Mandela Rules) มาพิจารณาประกอบด้วยเพื่อผู้ต้องขังชาวต่างชาติจะได้เข้าใจและประพฤติตนตามระเบียบ หรือข้อบังคับของเรือนจำได้อย่างถูกต้อง

ผลดำเนินการ: กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำคำแปล พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นภาษาอังกฤษ และจัดทำคู่มือสำหรับนักโทษต่างชาติขณะคุมขังอยู่ในเรือนจำเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับทราบถึงสิทธิประโยชน์ ข้อปฏิบัติ ตลอดจนโทษทางวินัยขณะคุมขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน แจ้งผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าวทราบเรียบร้อยแล้ว และสั่งให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ จัดทำคำแปลกฎ ระเบียบของเรือนจำ/ทัณฑสถาน ทุกฉบับเป็นภาษาอังกฤษ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติทราบเพื่อจะได้ปฏิบัติตามให้ถูกต้อง ตลอดจนจัดล่ามภาษาต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกในกรณีที่จะต้องสื่อสารกับผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

๑๔) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จำนวน ๑ ฉบับ กสม. มีข้อเสนอแนะเพื่อให้ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด ๑๙ (ศปก.ศบค.) พิจารณาเพื่อให้ยกเลิกข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ฉบับที่ ๒๗) เฉพาะส่วนในข้อ ๑๑ และในระหว่างที่ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ฉบับที่ ๒๗) ข้อ ๑๑ ยังมีผลบังคับใช้อยู่ ให้ ศปก.ศบค. ใช้วิธีการชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด ๑๙)

ผลดำเนินการ: ศปก.ศบค. ได้นำรายงานผลการตรวจสอบของ กสม. เสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อทราบ และแจ้งว่าที่ผ่านมา ศปก.ศบค. รวมถึงหน่วยงานและกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา รวมถึงได้พิจารณาใช้มาตรการที่จำเป็นและเหมาะสมภายใต้ข้อเสนอแนะฝ่ายสาธารณสุขและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาโดยตลอด

สำหรับกรณีขอให้ยกเลิกข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ฉบับที่ ๒๗) เฉพาะส่วนในข้อ ๑๑ นั้น ศปก.ศบค. แจ้งว่า ข้อกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒๙) ข้อ ๑ เป็นบทบัญญัติที่มีถ้อยคำและเนื้อหาสาระเช่นเดียวกันกับข้อกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒๗) ข้อ ๑๑ ดังนั้น ข้อกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒๙) ข้อ ๑ จึงมีผลทางกฎหมายเป็นการยกเลิกข้อกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒๗) ข้อ ๑๑ โดยปริยาย ตามหลักกฎหมายใหม่ที่มีเนื้อหาสาระหรือบทบัญญัติเดียวกันยกเลิกกฎหมายเก่า และภายหลังได้มีการยกเลิกข้อกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒๙) แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องพิจารณายกเลิกข้อกำหนดฯ (ฉบับที่ ๒๗) ข้อ ๑๑ ซึ่งสิ้นผลไปแล้วอีก อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๕ ได้มีประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรประกาศ ข้อกำหนด และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เป็นผลให้บรรดาข้อกำหนด ประกาศ และคำสั่ง อันเนื่องมาจากได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรเป็นอันสิ้นสุดลง

สำนักงาน กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเป็นไปตามหรือสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. แล้ว แม้ว่าอาจจะมีส่วนราชการบางแห่งไม่อาจดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. ได้ แต่ก็มีเหตุผลอันสมควร เช่น ข้อเสนอแนะที่ขอให้หน่วยงานรัฐจัดประชุมหารือกับภาคเอกชนเพื่อกำหนดประเด็นหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (รายงานที่ ๑๔๑/๒๕๖๓) แต่ภาคประชาชนปฏิเสธเข้าร่วมประชุมหารือซึ่งข้อเสนอแนะที่ไม่อาจบรรลุผลได้หากปราศจากความร่วมมือจากภาคประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้ รายงานทั้ง ๔๑ ฉบับ ได้ผ่านความเห็นชอบให้ยุติการติดตามผลดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๒๒ แล้วทั้งหมด

สำหรับรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิชุมชนที่มีประเด็นปัญหาการร้องเรียนที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสุขภาพและการดำรงชีวิตของชุมชนในวงกว้าง เช่น กรณีกากอุตสาหกรรมจำนวนมากที่ยังไม่มีการขนย้ายออกไปในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา กสม. ได้นำประเด็นเกี่ยวกับการเยียวยาผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมขึ้นมาตรฐานตรวจสอบใหม่อีกครั้ง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สำนักงาน กสม. เห็นว่า มีประเด็นจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่สมควรนำเสนอ กสม. พิจารณา ได้แก่ กรณีข้อเสนอแนะตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๓๒/๒๕๖๑ ที่ขอให้กรมราชทัณฑ์จัดหาเทคโนโลยีเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner) มาช่วยในการตรวจค้นให้ครบทุกเรือนจำทั่วประเทศ แต่กรมราชทัณฑ์ไม่อาจดำเนินการได้ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนจำนวนมาก ซึ่ง กสม. อาจจะต้องพิจารณามีข้อเสนอแนะไปยังสำนักงบประมาณที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณแผ่นดิน และคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสนับสนุนงบประมาณควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้ข้อเสนอแนะของ กสม. บรรลุผล

๑.๒ ข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ ประจำปี ๒๕๖๔

๑) สิทธิมนุษยชนในสถานการณ์เฉพาะ ได้แก่

๑.๑) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระมัดระวังการใช้อำนาจที่เป็นการกระทบบสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการป้องกันและควบคุมโรคอย่างเคร่งครัด เพิ่มมาตรการและกำหนดแนวทางดูแลกลุ่มเปราะบางที่อาจมีอุปสรรคในการเข้าถึง การคัดกรอง การตรวจรักษา และการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด ๑๙ รวมทั้งการเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือ เยียวยาอย่างรวดเร็ว ท้าถึง และเสมอภาค การสื่อสารกับประชาชนเกี่ยวกับวัคซีนโควิด ๑๙ เพื่อสร้างความรู้เข้าใจ และให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในวัคซีนโควิด ๑๙ รวมถึงหน่วยงานในระดับพื้นที่ควรเร่งสำรวจประชาชนที่ยังไม่ได้ฉีดวัคซีนโควิด ๑๙ โดยเฉพาะในบางกลุ่มที่อาจจะตกหล่น เช่น กลุ่มผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ ผู้อยู่ในพื้นที่ห่างไกล กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ หญิงตั้งครรภ์ คนพิการคนไร้บ้าน แรงงานข้ามชาติ เป็นต้น

ผลดำเนินการ: ข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ ส่วนข้อเสนอแนะที่มีไปยังกระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้แก่ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข ได้รับแจ้งว่าไม่ขัดข้อง และเห็นชอบกับรายงานของ กสม. ในภาพรวม สำหรับข้อเสนอแนะที่มีไปยัง กสทช. ได้รับแจ้งว่า สำนักงาน กสทช. ได้ดำเนินการอันเป็นการสนับสนุนและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนสิทธิเสรีภาพในการศึกษาและเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยอนุญาตให้กระทรวงศึกษาธิการทดลองส่งสัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลจำนวน ๑๒ ช่องรายการ เพื่อให้นักเรียนระดับอนุบาล – มัธยมศึกษาปีที่ ๓ สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ตามปกติและปลอดภัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ รวมทั้งอนุญาตให้องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ทดลองส่งสัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลจำนวน ๑ ช่องรายการ เพื่อเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมสำหรับเด็ก เยาวชน ครูอาจารย์ พ่อแม่และครอบครัว

๑.๒) สถานที่เกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุม

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐสภา รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้อำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามสมควร รวมทั้งให้การคุ้มครองแก่ผู้ชุมนุมเจ้าหน้าที่ด้านการสาธารณสุข สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป เพื่อประกันการใช้เสรีภาพขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญและกติกา ICCPR ให้การรับรองไว้ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีพื้นที่สะท้อนปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ ควรหาช่องทางหรือมีเวทีในการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างจริงจังและให้หลักประกันว่าข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมทุกฝ่ายจะได้รับการพิจารณาโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ กำชับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลการชุมนุมให้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และควรหลีกเลี่ยงการใช้กำลังต่อการชุมนุมที่สงบและปราศจากอาวุธ หากมีความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ที่ต้องใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อยุติเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงหรือการละเมิดกฎหมายให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความได้สัดส่วนตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลอย่างเคร่งครัด รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายควรพิจารณาให้ได้สัดส่วนกับสถานการณ์และมาตรการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ มากกว่าการปิดกั้นการใช้เสรีภาพของประชาชน กำชับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุมดูแลการชุมนุมต่อเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา CRC และ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

อย่างเคร่งครัด หลีกเลี่ยงการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการใช้พระราชกำหนดดังกล่าวเป็นไปเพื่อป้องกันภัยร้ายแรงที่กระทบต่อความมั่นคงไม่อาจนำไปใช้ในการชุมนุมทางการเมืองในลักษณะทั่วไปได้ เปรื่องรัดการจัดทำกฎหมายกลางที่กำหนดเงื่อนไขและวิธีการช่วยเหลือเยียวยาที่ครอบคลุมทุกกรณี รวมถึงผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

ผลดำเนินการ: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกรณีสถานการณ์ชุมนุมทางการเมือง โดยเน้นย้ำให้ใช้ความระมัดระวังการปฏิบัติหน้าที่และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดด้วยความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ การดำเนินการควบคุมฝูงชนต้องมุ่งเน้นอำนวยความสะดวกในการชุมนุมให้เป็นไปอย่างสงบ สันติ คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของ กสม. ที่ควรพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม ระหว่างการชุมนุมและที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญโดยบังคับใช้กฎหมายเฉพาะว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะเป็นหลัก สำหรับสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็เห็นชอบกับข้อเสนอแนะของ กสม. ที่ให้กำชับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลการชุมนุมให้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และควรหลีกเลี่ยงการใช้กำลังต่อการชุมนุมที่สงบและปราศจากอาวุธฯ

กรณีข้อเสนอแนะให้เร่งรัดการจัดทำกฎหมายหรือระเบียบกลางที่กำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการช่วยเหลือเยียวยาที่ครอบคลุมทุกกรณี กระทรวงยุติธรรมได้โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้แจ้งผลดำเนินการกรณีการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองว่าได้รับคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ซึ่งเป็นทั้งประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และเจ้าหน้าที่รัฐ รวมจำนวน ๑๙ ราย ได้รับการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม แล้วจำนวน ๑๗ ราย เป็นเงิน ๔๙๐,๑๕๗.๗๕ บาท ยกคำขอ ๑ ราย และอยู่ระหว่างแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ๑ ราย รวมทั้งได้ลงพื้นที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ โดยมีประชาชนที่ได้รับผลกระทบยื่นคำร้องทุกข์ จำนวน ๒๕ ราย และได้ประสานไปยังกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กองบริหารจัดการทรัพยากรสินชุมชนดินแดง และการเคหะแห่งชาติ ดำเนินการช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว

สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

ทั้งนี้ กสม. ได้มีรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๒๐๓ - ๒๑๔/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ เรื่อง เสรีภาพในการชุมนุม อันเกี่ยวเนื่องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิเด็ก สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และเสรีภาพในการเดินทาง กรณีการชุมนุมทางการเมืองในระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๔ ซึ่งมีข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรี และได้รับแจ้งจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๕ รับทราบรายงานสรุปผลการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ สรุปได้ว่า กรณีขอให้เร่งรัดการจัดทำกฎหมายหรือระเบียบกลางที่กำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการช่วยเหลือเยียวยาที่ครอบคลุมทุกกรณี นั้น กระทรวงการคลังอยู่ระหว่าง

การจัดทำกฎหมายกลางตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ และวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ สำหรับข้อเสนอแนะที่ให้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมชุมนุมทุกฝ่าย ที่ประชุมระหว่างกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร) และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมกำหนดแนวทางในการหารือกับ กสม. ในการดำเนินการต่อไป

๒) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้แก่

๒.๑) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทบทวนหลักเกณฑ์ที่ยังอาจมีข้อจำกัดในการเป็นผู้มีสิทธิหรือเงื่อนไขในการได้รับการช่วยเหลือ รวมทั้งพิจารณาเพิ่มช่องทางการเข้าถึงให้แก่ประชาชนในการยื่นเรื่อง และประสิทธิภาพในการขอรับความช่วยเหลือ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ อาทิ การปรับปรุงองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดให้มีความสมดุลระหว่างตัวแทนภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น การจัดทำมาตรฐานสำหรับงานล่ามในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำมาตราการอื่นแทนการนำโทษจำคุกมาใช้ในคดีอาญา โดยเฉพาะในช่วงก่อนพิจารณาคดีเพื่อลดจำนวนการนำเข้า ผู้ถูกกักขังระหว่างการสอบสวน และผู้ต้องขังที่ถูกพิพากษาคดีถึงที่สุดโดยไม่จำเป็น และให้สอดคล้องกับกติกา ICCPR ควรใช้กลไกของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ช่วยติดตามและพัฒนาระบบเทคโนโลยี รวมถึงฐานข้อมูลสำหรับการอำนวยความสะดวกยุติธรรม กำชับให้พนักงานสอบสวนแต่ละพื้นที่รายงานและติดตามความคืบหน้าของคดีให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นระยะ โดยเฉพาะในส่วนที่ได้ಾಯัดตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังในเรือนจำ ต้องกำชับให้เร่งรัดการสอบสวนในคดีอื่นที่ยังไม่แล้วเสร็จโดยเร็ว และเป็นธรรม และกำชับให้ปฏิบัติตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ อย่างเคร่งครัด พิจารณาปรับปรุงสภาพเรือนจำให้สอดคล้องกับข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือข้อกำหนดแมนเดลา และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ทั้งจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ต้องขัง รวมไปถึงการแยกวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนระหว่างผู้ต้องหาที่ถูกกักขังระหว่างการสอบสวน และผู้ต้องโทษที่ได้รับคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ศึกษาและพิจารณาปรับใช้กลไกการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ และการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง ศึกษาปรับปรุงแก้ไขทะเบียนประวัติอาชญากร และประเมินผู้ที่จะได้รับการปล่อยตัว โดยจำแนกตามคดี พฤติการณ์แห่งคดี หรือการผ่านหลักสูตรการสร้างอาชีพ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรมแจ้งว่า สัดส่วนการอนุมัติช่วยเหลือประชาชนภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ ระหว่างปี ๒๕๖๓ และปี ๒๕๖๔ พบว่าในปี ๒๕๖๓ มีสัดส่วนการรับคำร้องและการอนุมัติช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓ สำหรับปี ๒๕๖๔ มีสัดส่วนการรับคำร้องและการอนุมัติช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓ ซึ่งมากกว่าปี ๒๕๖๓ และได้มีความพยายามพัฒนาการช่วยเหลือให้ประชาชนให้เข้าถึงความยุติธรรมได้รวดเร็ว เช่น การเพิ่มช่องทางการยื่นคำขอผ่านทางไปรษณีย์ โทรสาร

หรือสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ การลงพื้นที่เชิงรุกแจ้งสิทธิแก่ประชาชน การเข้าพบผู้บริหารสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และพนักงานสอบสวนทุกสถานีตำรวจนครบาล เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ชักชวนความเข้าใจในการแจ้งสิทธิ และรับคำขอให้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ สำนักงานกองทุนยุติธรรมอยู่ระหว่างการเตรียมการในการปฏิรูป กระบวนการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในภารกิจของกองทุนยุติธรรมเพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อน และสร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น โดยดำเนินการร่วมกับกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวง ยุติธรรม รวมทั้งในคราวการประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๕ คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมได้มีมติเห็นชอบการปรับปรุงองค์ประกอบในคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือ ประจำจังหวัด โดยให้มีผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมหรือผู้แทนเครือข่ายอนุกรรมการยุติธรรมชุมชนที่ยุติธรรม จังหวัดคัดเลือกเป็นอนุกรรมการ ๑ คน นอกจากนี้ ยังได้พิจารณาแนวทางการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในกระบวนการ โกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท การประนีประนอมหนี้ และการบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท โดยอยู่ระหว่างศึกษา ข้อกฎหมาย ระเบียบ อำนาจ หน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อรองรับการดำเนินการในอนาคต สำหรับการจัดทำมาตรฐาน สำหรับงานล่ามในกระบวนการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดอบรม และขึ้นทะเบียนบุคลากรล่ามในกระบวนการยุติธรรม จำนวนทั้งสิ้น ๔๑๕ ราย และได้จัดส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าว ไปยังหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง ที่ผ่านมา กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้แจ้ง ความประสงค์ขอใช้หลักสูตรล่ามในกระบวนการยุติธรรมของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อใช้ฝึกอบรมให้กับ บุคลากรล่ามภาษามือ สำหรับการช่วยเหลือผู้พิการทางการได้ยิน ซึ่งมีการจัดฝึกอบรมภายในเดือนเมษายน ๒๕๖๕ ด้วย

สำหรับข้อเสนอแนะให้ใช้กลไกของ กพยช. ช่วยติดตามและพัฒนาระบบเทคโนโลยี รวมถึงฐานข้อมูลสำหรับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมนั้น กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักกิจการยุติธรรมได้จัดตั้ง และพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center: DXC) เพื่อส่งเสริมให้ การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ระหว่างกันได้ อาทิ ข้อมูลสารบบคดีของสำนักงานอัยการสูงสุด ข้อมูลจากบริการข้อมูล Linkage Center กระทรวงมหาดไทย พร้อมกับได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการเชื่อมบริการข้อมูล ด้านกระบวนการยุติธรรมและด้านบริการประชาชน ด้วยข้อมูลจากสำนักงานศาลยุติธรรมและจัดทำ การพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจงกับหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีแผนเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ข้อมูลคดีจากระบบ CRIMES ข้อมูลประวัติ อาชญากร กองทะเบียนประวัติอาชญากร และข้อมูลการเดินทางเข้าออกประเทศจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อสามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้แล้ว ในระยะ ๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ศูนย์ DXC มีเป้าหมาย ในการพัฒนาระบบเพื่อการติดตามสถานะคดีอาญาในระดับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และบริการประชาชน โดยจะ สามารถทราบสถานะคดีของตนเอง เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาลในการเชื่อมต่อและ แลกเปลี่ยนข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่ใช้ข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน และสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพเรือนจำให้สอดคล้องกับข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุมประพฤติได้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาสนับสนุนมาตรการคุมประพฤติให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรการทางเลือกแทนการจำคุก โดยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุกที่ได้รับการปล่อยตัวคุมความประพฤติและติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ประมาณ ๔๐,๐๐๐ ราย นอกจากนี้ ได้ดำเนินงานตามกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยปัจจุบันสามารถจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยภาครัฐแล้ว ๘๒ ศูนย์ ศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชน ๗๕๘ ศูนย์ รวม ๘๔๐ ศูนย์ รวมทั้งได้อบรมประชาชนให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยขึ้นทะเบียนแล้ว ๖,๐๕๕ ราย โดยสามารถไกล่เกลี่ยและลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งทางแพ่งและอาญารวม ๓,๔๕๘ คดี

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาและพิจารณาปรับใช้กลไกการพักการลงโทษ การสร้างงานสร้างอาชีพให้กับเรือนจำและทัณฑสถาน การศึกษาปรับปรุงแก้ไขทะเบียนประวัติอาชญากร และประเมินผู้ที่ได้รับการปล่อยตัว โดยจำแนกตามคดี พฤติการณ์แห่งคดี หรือการผ่านหลักสูตรการสร้างอาชีพ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายกลางในการให้โอกาสผู้พ้นโทษให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุขในสังคม โดยให้สามารถเข้าถึงแหล่งงานหรือสถานประกอบการ ที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนภายหลังการพ้นโทษมาแล้วได้เพื่อเป็นการลดโอกาสการกระทำผิดซ้ำ โดยร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) และคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ตามลำดับ และปัจจุบันได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อสังเกตของ กพยช. และอนุกรรมการฯ พร้อมทั้งได้จัดการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมผ่านเว็บไซต์สำนักงานกิจการยุติธรรม ระหว่างวันที่ ๑๑-๓๐ เมษายน ๒๕๖๕ โดยเมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้รับความเห็นชอบ ก็จะได้นำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

๒.๒) การกระทำทรมาน และการบังคับให้สูญหาย

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐสภา รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. โดยคำนึงถึงความสอดคล้องตามอนุสัญญา CAT และอนุสัญญา CPED ให้ครบถ้วน เตรียมความพร้อมให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CPED ตามที่ได้ลงนามไว้ ตลอดจนการให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (OP-CAT) และการจัดตั้งกลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (National Preventive Mechanism: NPM) ที่เป็นหน่วยงานอิสระในการตรวจเยี่ยมสถานที่ที่มีการคุมขัง/ควบคุมตัว ทบพวนและยกเลิกการใช้บังคับกฎหมายหรือคำสั่งบางฉบับที่ให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำผิด และใช้กฎหมายปกติคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแทน เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีที่น่าจะกระทบต่อสิทธิมนุษยชน หรือหากมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายในลักษณะดังกล่าว ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี จัดอบรมเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องเพื่อให้

ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยมีกฎหมายอื่นที่ให้อำนาจพิเศษเพิ่มเติมจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งควมมีระบบกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมายและเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเคร่งครัด ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์การกระทำที่อาจเข้าข่ายการทรมานหรือการกระทำอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ต้องสอบสวนพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยเร็วปราศจากความลำเอียง ให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่ผู้ถูกระงับการทรมานและครอบครัวของบุคคลที่ถูกกระทำให้สูญหาย

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดการประชุมคณะอนุกรรมการประสานการดำเนินงานตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔ เพื่อพิจารณาความพร้อมในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ซึ่งที่ประชุมมีมติว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักรู้ในพิธีสารฯ ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารดังกล่าวในอนาคต กรณีของผู้ที่ถูกบังคับให้สูญหายในต่างประเทศ คณะอนุกรรมการติดตามและตรวจสอบกรณีถูกระงับการทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ ได้มีการบันทึกถ้อยคำญาติและบุคคลใกล้ชิด รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลไปยังหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จนถึงปัจจุบันยังไม่พบหรือทราบชะตากรรมของบุคคลที่สูญหาย อย่างไรก็ตาม ญาติยังคงมีการประสานงานกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกระทรวงการต่างประเทศมาโดยตลอด

กระทรวงกลาโหมมีการอบรมให้ความรู้แก่กำลังพลและเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม.

สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ ทั้งนี้ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. (ฉบับที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร) ซึ่งเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาแล้วมีมติให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. และเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีบทบัญญัติเช่นเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

๒.๓) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐสภา รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว การกำหนดนิยามคำว่า “นักปกป้องสิทธิมนุษยชน” ไว้ในกฎหมายให้มีความชัดเจนและครอบคลุมอย่างเหมาะสม สร้างความเข้าใจ

เกี่ยวกับนิยาม บทบาท และความสำคัญของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้กับหน่วยงานที่จะบังคับใช้กฎหมาย
วางแผนทางการปรับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒ ให้ชัดเจน
และเป็นแนวปฏิบัติอย่างเดียวกันในทุกศาล เพื่อให้การป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อต่อต้านการมีส่วนร่วม
ของสาธารณชนเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

ผลดำเนินการ: กระทรวงกลาโหมโดยคณะกรรมการคุ้มครองพยานได้มอบหมายให้
กำลังพลไปปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองพยานในคดีอาญา โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง เช่น คดีค้ำมนุษย์
การเข้าไปดำเนินการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของกระทรวงกลาโหมในการส่งเสริมและ
คุ้มครองสิทธิมนุษยชน

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้เสนอแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ
คุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. ปัจจุบันผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมกัน
เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา
เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕ โดยคณะกรรมการฯ จะส่งรายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา
เพื่อพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ ได้แก้ไขบทนิยามคำว่า “พยาน” เพื่อให้มีความหมายกว้างขวางขึ้นครอบคลุมถึง
ผู้แจ้งเบาะแสหรือผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาและจำเลยในคดีอาญาที่มีได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด
ให้ลงโทษและหลบหนี รวมทั้งได้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทนักปกป้องสิทธิมนุษยชนแก่ทุกภาคส่วน
อย่างต่อเนื่องทั้งการจัดประชุม อบรมสัมมนา และการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ รวมทั้งได้ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่ง
สหประชาชาติ (United Nations D PRO Development Programme: UNDP) ศึกษาแนวทางการพัฒนา
กฎหมายและมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วม
ของสาธารณชน

สำนักงานศาลยุติธรรมได้กำหนดข้อพิจารณาและวางแผนทางการปรับใช้ประมวล
กฎหมายพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒ ให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวปฏิบัติ
อย่างเดียวกันในทุกศาล และสอดคล้องกับนโยบายประธานศาลฎีกา เรื่อง การส่งเสริมบทบาทศาลยุติธรรม
ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้หลักนิติธรรมแล้ว โดยมีหนังสือเวียนชักชวนความเข้าใจ
เกี่ยวกับการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต และข้อพิจารณาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ (หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว และการใช้สิทธิ
ฟ้องร้องดำเนินคดี หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญา) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ มาบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ศาลสามารถถ่วงดุลคดี
ว่าคดีประเภทใดบ้าง ที่ศาลสามารถยุติคดีได้โดยไม่จำเป็นต้องนำคดีดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง
ส่งผลให้แนวคิดในเรื่องของความคุ้มกันผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตและการคุ้มครองผู้ถูกฟ้องร้องคดีอาญา
โดยไม่สุจริตเกิดผลสำเร็จในทางปฏิบัติเป็นรูปธรรม กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา
๑๖๕/๒ ได้มีคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้อง พ.ศ. ๒๕๖๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้าง
การคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่จำเลยสามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย

อันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลรวมทั้งกำหนดให้คำสั่งศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย พร้อมเหตุผลประกอบ

๒.๔) สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เพิ่มมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบทุกกลุ่มอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านทรัพย์สินและด้านจิตใจ ทบทวนการใช้กฎหมายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงยกเลิกกฎหมายดังกล่าวในพื้นที่ที่หมดความจำเป็น สำหรับพื้นที่ที่ยังมีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎหมายความมั่นคง ควรใช้กฎหมายความมั่นคงเพียงฉบับเดียวเพื่อไม่ให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายซ้ำซ้อนและกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด จัดอบรมแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนติดตามประเมินผลการอบรมว่าได้นำหลักสิทธิมนุษยชนไปใช้ในการปฏิบัติจริง ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการใช้กำลังเกินกว่าเหตุของเจ้าหน้าที่โดยทันที หากปรากฏการร้องเรียนและพบการกระทำผิดควรลงโทษอย่างจริงจัง รวมทั้งพึงให้ความสำคัญต่อการเคารพต่อขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น และการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับความจำเป็นในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้มีการตรวจประเมินสภาพจิตใจของผู้ที่ถูกควบคุมตัวเข้าสู่กระบวนการซักถามทั้งก่อนและหลัง โดยเปิดโอกาสให้สามารถร้องขอทั้งการตรวจร่างกายและประเมินสภาพจิตใจ จากแพทย์ที่ไม่ได้สังกัดหน่วยงานความมั่นคง ควบคู่ไปกับการตรวจโดยแพทย์ในสังกัดหน่วยงานความมั่นคง

ผลดำเนินการ: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ทบทวนความจำเป็นในการใช้กฎหมายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่อง และปรับลดการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ปัจจุบันปรับลดพื้นที่มาหมดแล้ว ๘ อำเภอ ซึ่งรวมอำเภอที่ปรับลดมาแล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการปรับลดพื้นที่การประกาศใช้พระราชกำหนดฯ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ นอกจากนี้ ได้ขับเคลื่อนงานภายใต้ (ร่าง) นโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นไปตามกรอบทิศทางหลักตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยให้ความสำคัญกับการลดเงื่อนไขความหวาดระแวงและฟื้นคืนความเชื่อมั่นของประชาชน ผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมและการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างครอบคลุมทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง และกระทรวงกลาโหมจัดการอบรมให้ความรู้หลักสิทธิมนุษยชนแก่กำลังพลและเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะที่ตรวจประเมินสภาพจิตใจของผู้ที่ถูกควบคุมตัวเข้าสู่กระบวนการซักถามทั้งก่อนและหลังจากแพทย์ที่ไม่ได้สังกัดหน่วยงานความมั่นคง ควบคู่แพทย์ในสังกัดหน่วยงานความมั่นคง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการดังกล่าวด้วยแล้ว และกระทรวงสาธารณสุขไม่ขัดข้องตามข้อเสนอแนะดังกล่าว

สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

๒.๕) โทษประหารชีวิต

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล ให้เร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ระเบียบที่ ๑ คือ ปรับอัตราโทษความผิดบางประเภทจากที่มีโทษประหารชีวิตสถานเดียวเป็นโทษ

อัตราขั้นสูงสุดประหารชีวิต เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจที่จะลงโทษประหารชีวิตได้โดยไม่จำเป็นต้องวางโทษประหารชีวิตสถานเดียวเท่านั้น และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมไทยเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ต่อต้านการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปสู่ทัศนคติที่เป็นกลาง รวมถึงมีการสำรวจทัศนคติและความรู้สึกของประชาชนเป็นระยะเพื่อประเมินความเปลี่ยนแปลง ต่อการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต และมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดอาญาในกฎหมายฉบับต่าง ๆ เพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็น “คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” เพื่อนำไปสู่การปรับแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีของไทยตามข้อ ๖ (๒) ของกติกา ICCPR

ผลดำเนินการ: ยังไม่ได้รับความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

๒.๖) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพของสื่อมวลชน

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้พึงใช้ความระมัดระวังการดำเนินคดีบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์การบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ เนื่องจากประเด็นด้านสุขภาพเป็นประเด็นสาธารณะที่ประชาชนย่อมสามารถแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ได้ ระมัดระวังไม่ให้กลไกการจัดการข่าวปลอม (Fake News) ถูกใช้ไปด้วยวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจทางการเมือง หรือเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยวิจารณญาณของตนเอง จัดทำแนวทางการทำหน้าที่สื่อมวลชนในพื้นที่การชุมนุมสาธารณะ ให้ความสำคัญต่อการจัดทำ “ร่างแนวทางในการนำเสนอเนื้อหารายการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” และ “ร่างแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” ตลอดจนร่างแนวทางการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง เพื่อเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปสำหรับสื่อมวลชน

ผลดำเนินการ: กรณีขอให้รัฐบาลพึงใช้ความระมัดระวังการดำเนินคดีบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์การบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๔๒/๒๕๖๕ ซึ่งมีผลดำเนินการตามข้อ ๑.๑ ๑๔) และเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๕ ได้มีประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรประกาศ ข้อกำหนด และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เป็นผลให้บรรดาข้อกำหนด ประกาศ และคำสั่ง อันเนื่องมาจากได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรเป็นอันสิ้นสุดลง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอแนะในการจัดทำแนวทางในการทำหน้าที่สื่อมวลชนในพื้นที่การชุมนุมสาธารณะ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้จัดให้มีศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti-Fake News Center: AFNC) เพื่อให้มีกลไกจัดการข่าวปลอมที่มีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจทางการเมือง และไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างสุจริต และเสรีภาพสื่อของสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง นอกจากนี้ พัฒนาระบบการเชื่อมโยงบริการดิจิทัลสำหรับคนพิการ

และการสร้างผู้สูงวัยและผู้ด้อยโอกาสเป็นกำลังคนดิจิทัลสู่ภัยไซเบอร์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลประเภทต่างๆ

สำนักงาน กสทช. ได้ดำเนินการเรื่องร้องเรียนด้านเนื้อหารายการในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ตามอำนาจหน้าที่และเป็นไปตามกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศอื่นใดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการตามกฎหมายที่มีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมและมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการทางปกครองไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อกำกับดูแลการประกอบกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน คำนึงถึงการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากเนื้อหารายการที่ไม่เหมาะสมต่อพัฒนาการและลดทอนเนื้อหารายการที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น รวมทั้งส่งเสริมเสรีภาพสื่อและผู้ประกอบกิจการในการสร้างสรรค์เนื้อหารายการที่มีคุณภาพเพื่อประโยชน์ต่อสังคม และให้ความสำคัญกับร่างแนวทางการจัดทำ “ร่างแนวทางในการนำเสนอเนื้อหารายการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” และ “ร่างแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” โดยร่วมงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมกิจการเด็กและเยาวชน (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (กระทรวงยุติธรรม) กรมสุขภาพจิต (กระทรวงสาธารณสุข) UNDP Thailand และมูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชนในการจัดทำร่างแนวทางดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ถือปฏิบัติ ปัจจุบันอยู่ระหว่างกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะเพื่อประกาศใช้ต่อไปนอกจากนี้ ยังได้มีการจัดทำแนวปฏิบัติมาตรฐานการสื่อข่าวในสถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิดวิเคราะห์และทักษะในการเสนอข่าวที่ไหวรู้ต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง และแนวปฏิบัติการนำเสนอของสื่อมวลชนเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมภายใต้บริบทของวัฒนธรรมไทยและกรอบมาตรฐานจริยธรรมของสื่อมวลชน เพื่อเป็นการส่งเสริมเสรีภาพสื่อในการทำหน้าที่อย่างมีจรรยาบรรณและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ

๓) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้แก่

๓.๑) สิทธิแรงงาน

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สำรวจความต้องการของสถานประกอบการและจัดฝึกทักษะแรงงานเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่ว่างงานทราบและเข้าถึงช่องทางหางานอย่างทั่วถึงและครอบคลุมในทุกพื้นที่ มีแผนงานรองรับการดูแลคุ้มครองด้านสิทธิแรงงานและการคุ้มครองทางสังคม เพื่อให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคม โดยเร่งรัดการจัดทำร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ พ.ศ. เร่งพิจารณาศึกษาและกำหนดแนวทางให้ผู้ประกอบการและคนที่ทำงานแพลตฟอร์มได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น ประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น สำรวจและแก้ไข

ปัญหาให้แรงงานข้ามชาติที่อาจเข้าไม่ถึงการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน การเข้าสู่ระบบประกันสังคมหรือ การประกันสุขภาพตามที่กำหนดในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ตรวจสอบและแก้ไขปัญหาแรงงาน ประมงอย่างจริงจัง ในส่วนของแรงงานเด็กและแรงงานบังคับในอุตสาหกรรมประมงไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างความตระหนักรู้และสร้างกลไกการร้องเรียนปัญหาให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย ด้วยภาษาที่เข้าใจ และเหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ต้องเปิดให้องค์กรเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ปัญหาการใช้แรงงานเด็กและแรงงานบังคับและนำเสนอปัญหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคู่หน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง เตรียมความพร้อมการกลับเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติในประเทศไทยภายหลังเปิดประเทศ ให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วและถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การสำรวจความต้องการแรงงานข้ามชาติ จัดทำ ฐานข้อมูลกลางสำหรับการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติทั้งระบบ การทบทวนขั้นตอนการนำเข้าแรงงานข้ามชาติ ๓ สัญชาติ ตาม MOU โดยพิจารณาปรับลดขั้นตอนให้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และพิจารณาปรับลดค่าใช้จ่าย การเจรจาหรือกับประเทศต้นทางเพื่อปรับลดขั้นตอนการดำเนินการในประเทศต้นทางให้มีความสะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกข้อตกลงด้านการจ้างงานระหว่างรัฐบาลไทย กับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เพื่อเพิ่มโอกาสให้แรงงานข้ามชาติสัญชาติเวียดนามสามารถทำงาน ได้ในประเภทกิจการเช่นเดียวกับแรงงานข้ามชาติ สัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา การนำปัญหาการลักลอบ นำเข้าแรงงานผิดกฎหมายไปหารือและเจรจาท้าข้อตกลงร่วมกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนเพื่อแก้ไขป้องกันการ ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและคุ้มครองสิทธิของแรงงานย้ายถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

ผลดำเนินการ: กระทรวงแรงงานไม่ขัดข้องต่อข้อเสนอแนะของ กสม. ในภาพรวม ได้นำข้อเสนอมาปรับปรุงการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ ที่ผ่านมาโดยได้ยก ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พ.ศ. และคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบในหลักการแล้วเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีการส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการจัดทำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practices: GLP) ไปใช้ในการบริหารจัดการด้านแรงงาน ปัจจุบันมีสถานประกอบกิจการนำแนวปฏิบัติการฯ ดังกล่าวไปใช้ในการบริหารกิจการ/ธุรกิจ จำนวน ๒๓,๘๘๔ แห่ง

สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

๓.๒) สิทธิในสุขภาพ

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีนโยบายและส่งเสริม ให้แรงงานข้ามชาติและเด็กติดแรงงานข้ามชาติซื้อประกันสุขภาพได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่เข้าเมือง ผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราวตามนโยบายรัฐบาล ควรมีการสร้างความเข้าใจ ที่ตรงกันให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับแรงงานดังกล่าวว่าข้อมูลการซื้อประกันสุขภาพ จะไม่ถูกนำไปสู่การจับกุม พิจารณาจัดทำทะเบียนสำหรับกลุ่มคนไร้บ้านที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ตัวบุคคลได้และออก เลขประจำตัว ๑๓ หลัก สำหรับผู้มีปัญหาสถานะและไปใช้สิทธิตามมติคณะรัฐมนตรีที่อนุมัติเกี่ยวกับคำรักษาพยาบาล ให้กับผู้ที่มีปัญหาสถานะก่อนหน้านี และจัดทำบัตรประจำตัวให้กับคนกลุ่มนี้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการ สาธารณสุขได้ พิจารณาเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ของกรมราชทัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับการทำหน้าที่

ในการดูแลรักษาสุขภาพของผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ที่ดูแลด้านสุขภาพจิต เพิ่มช่องทางการเข้าถึงการให้คำปรึกษา/การรักษาที่ต้องเพียงพอต่อความต้องการ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับสังคมเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตเพื่อลดการตีตราหรือทัศนคติต่อผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต

ผลดำเนินการ: กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย ไม่ขัดข้องต่อข้อเสนอแนะของ กสม. และยังได้รับทราบความเห็นหรือผลดำเนินการจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ กสม. มีข้อเสนอแนะให้ร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อสำรวจจำนวนคนไร้บ้าน โดยพิจารณาจัดทำทะเบียนสำหรับกลุ่มคนไร้บ้านที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ตัวบุคคลได้

กระทรวงยุติธรรมมีความเห็นว่าเนื้อหาสาระของรายงานถือเป็นข้อมูลที่ทำให้รัฐบาลทราบถึงภาพรวมผลการดำเนินงานของ กสม. ผลการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทราบถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในช่วงปี ๒๕๖๔ และสามารถนำไปใช้ทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ/แผนงาน/กิจกรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานต่อไปได้

๓.๓) สิทธิด้านการศึกษา

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินการเชิงรุกอย่างต่อเนื่องในการติดตามตรวจสอบเด็กที่อาจหลุดหรือหลุดจากระบบการศึกษาไปแล้ว โดยอาศัยกลไกการทำงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นแนวทางหลัก เร่งจัดทำและประกาศใช้แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๗๐ ติดตามความก้าวหน้าในการจัดสรรวัคซีนให้แก่บุคลากรทางการศึกษาและเด็กนักเรียนให้ทั่วถึง และมีมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาควบคู่กับการควบคุมและป้องกันโรค ตลอดจนสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันโรคที่เพียงพอแก่นักเรียนและนักศึกษา

ผลดำเนินการ: กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุขเห็นชอบด้วยกับหลักการของรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่ กสม. เสนอ

สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

๓.๔) สิทธิชุมชนในการจัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ศึกษาปัญหาอุปสรรคการใช้สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรับรองให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมถึงในขั้นตอนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย หรือในการออกกฎหมายลำดับรอง นอกจากนี้ ในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการควรเพิ่มการอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความตระหนัก และการปฏิบัติหน้าที่อย่างสอดคล้องกับการรับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงในการใช้การตีความและบังคับใช้กฎหมายด้วย เร่งรัดการอนุญาตการเข้าทำประโยชน์และอยู่อาศัย รวมถึงจัดสรรประชาชนเข้าไปยังพื้นที่เป้าหมายโดยเร็ว ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนของ คทช. และควรพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการถือครองที่ดินให้มีความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และเพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินและลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินอย่างแท้จริง ควรพิจารณานำมาตรการจำกัดการถือครองที่ดิน ปรับปรุง

มาตรการด้านภาษีเกี่ยวกับที่ดินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนามาตรการอื่น ๆ เพื่อลดแรงจูงใจในการถือครองที่ดินจำนวนมาก เพื่อการเก็งกำไรโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง กำชับหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ต้องสร้างหลักประกันว่าการดำเนินโครงการซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลและชุมชนในพื้นที่ต้องให้บุคคลและชุมชนผู้ได้รับผลกระทบเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และต้องนำความคิดเห็นของผู้ได้รับผลกระทบมาพิจารณาเป็นลำดับแรก หากมีความเสียหายเกิดขึ้นต้องเยียวยาอย่างเป็นธรรมภายในระยะเวลาอันสมควร

ผลดำเนินการ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการกำหนดเงื่อนไขของบุคคลและชุมชนในพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รวมทั้งมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ อีกทั้งได้แจ้งให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ - ๑๖ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขาทุกสาขา นำร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ และร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๒๑ ปิดประกาศประชาสัมพันธ์ ณ ที่ทำการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และนำส่งร่างกฎหมายลำดับรองดังกล่าวถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่รับผิดชอบแล้วแต่กรณี เพื่อขอความร่วมมือปิดประกาศประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้องและประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อประโยชน์ในการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป นอกจากนี้ได้จัดทำแนวทางการแก้ไขปัญหาของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อใช้บริหารจัดการพื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตป่าอนุรักษ์ ตามหลักการคนอยู่กับป่า และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ โดยการมีส่วนร่วมของราษฎรผู้อาศัยในพื้นที่และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เห็นชอบในหลักการตามมติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ สำหรับการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้ดำเนินงานตามขั้นตอนเพื่อเตรียมความพร้อมออกเป็นพระราชกฤษฎีกาตามกฎหมายต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติแจ้งว่า รัฐบาล โดย คทช. ได้มุ่งเน้นการเร่งจัดหาที่ดินของรัฐเพื่อนำมาใช้กำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ทำให้ที่ผ่านมาผลการกำหนดพื้นที่เป้าหมายอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพอยู่มาก สำหรับการขับเคลื่อนนโยบายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในระยะต่อไป คทช. จะมุ่งให้ความสำคัญกับการเร่งรัดและผลักดันการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดที่ดิน คณะอนุกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด และคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) เพื่อให้การอนุญาตเข้าทำประโยชน์ในที่ดินและการจัดคนเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นไปด้วยความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นต่อไป และ คทช. ได้กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ไว้ในประเด็นนโยบายด้านที่ ๓ : การกระจายการถือครอง

ที่ดินอย่างเป็นทางการ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แนวทางการพัฒนาย่อยที่ ๒.๑ การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ของ (ร่าง) นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ในประเด็นที่ ๒.๑.๓ การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดที่ดินทำกินให้สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบของที่ดินแต่ละประเภท และปรับปรุงให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมถึงตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการจัดที่ดิน และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อเรียกคืนที่ดินกรณีที่คุณสมบัติไม่ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย หรือนำที่ดินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่ ๒.๑.๔ การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินทำกิน โดยการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน และส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นชอบรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๔ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้แผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) ในกลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร และกลยุทธ์ที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมถึงแผนปฏิบัติการ พ.ศ. ๒๕๖๖ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในประเด็นที่ ๑ เสริมสร้างความมั่นคงทางการเกษตร และประเด็นที่ ๓ สร้างความเสมอภาคและกระจายความเท่าเทียมทางสังคมเกษตร

๓.๕) ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล เพื่อให้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ทั้ง ๔ ด้านให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นที่มีความเร่งด่วนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ และขยายการกำกับดูแลองค์กรภาคธุรกิจให้เคารพสิทธิมนุษยชนที่มากไปกว่าธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยรวมถึงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การจัดให้มีกลไกกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของผู้ลงทุนสัญชาติไทยในต่างประเทศ และการกำหนดให้การตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านเป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลองค์กรธุรกิจและเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการที่รัฐจะให้ความสนับสนุนองค์กรธุรกิจนั้น รวมไปถึงองค์กรธุรกิจที่รัฐจะเข้าเป็นคู่สัญญา หรือในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐด้วย

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีกลไกการขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมเป็นอนุกรรมการฯ รวมทั้งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ยังได้จัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และแผนปฏิบัติการฯ รวมถึงการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบให้กับภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับสมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเพื่อบูรณาการความร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูล

สื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนและแบบแผนปฏิบัติการฯ

กระทรวงพาณิชย์ไม่ขัดข้องต่อรายงานในภาพรวมโดยกระทรวงพาณิชย์มีการดำเนินการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในมิติที่เกี่ยวข้องกับการค้าและธุรกิจ อาทิ การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค โดยการดูแลราคาสินค้าและบริการให้มีความเหมาะสมเป็นธรรม การกำกับดูแลข้อร้องเรียนเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางการค้า และการเสริมสร้างความรู้เรื่องธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจแก่ผู้ประกอบการ

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เห็นว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) คือ การประเมินสถานการณ์โครงการท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ ๓ กรณีการขุดลอกและถมทะเล ซึ่งได้ระบุผลการดำเนินงานของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและมาตรการช่วยเหลือเยียวยาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ไว้อย่างชัดเจนแล้ว

๔) สิทธิของกลุ่มบุคคล ได้แก่

๔.๑) สิทธิเด็ก

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เร่งรัดในการจัดทำประกาศ และนำแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๗๐ เพื่อให้หน่วยงานนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ ทั้ง ๗ ยุทธศาสตร์ ที่กำหนดไว้ รวมทั้งควรขยายมาตรการเชิงรุกเพื่อส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของเด็กปฐมวัยให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ยกกระตือรือร้นการแก้ไขปัญหาการกระทำรุนแรงหรือล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กให้เป็นวาระเร่งด่วน เสริมสร้างกลไกที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเยียวยาจากการที่เด็กถูกรุกรานรุนแรงหรือล่วงละเมิดทางเพศ พิจารณาแนวทางและมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก โดยบุคลากรทางการศึกษาอย่างเร่งด่วน อีกทั้งควรบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาเด็กดังกล่าวและดำเนินมาตรการให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและดำเนินการให้เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เร่งรัดการปรับแก้ไขกฎหมายที่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา เช่น ร่างพระราชบัญญัติกีสยามวย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ที่เพิ่มเกณฑ์อายุของเด็กให้ได้รับยกเว้นโทษจากการทำความผิดอาญาและปรับเพิ่มเกณฑ์อายุของเด็กที่ใช้มาตรการอื่นแทนการรับโทษทางอาญา เป็นต้น ติดตามผลเป็นระยะตามที่ได้มอบหมายให้หน่วยงานไปศึกษาความเป็นไปได้เพื่อนำไปสู่การดำเนินการ ถอนข้อสงวนว่าด้วยอนุสัญญา CRC ข้อ ๒๒ ต่อไป

ผลดำเนินการ: กระทรวงศึกษาธิการเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอแนะของ กสม. ในส่วนที่ขอให้พิจารณาแนวทางและมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กโดยบุคลากรทางการศึกษาอย่างเร่งด่วน สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

๔.๒) สิทธิผู้สูงอายุ

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ติดตามความคืบหน้าการคืนเงินเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุที่ถูกเรียกเงินคืนเนื่องจากได้รับเงินสวัสดิการอื่น ปรับปรุงหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ย

ยังชีพผู้สูงอายุให้มีความชัดเจน เพื่อมิให้เกิดกรณีการเรียกคืนเงินดังกล่าวจากผู้สูงอายุอีก กำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมการออมของประชาชนก่อนที่จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่ยังต้องการทำงานได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัย รวมถึงการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการประกอบอาชีพอิสระ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงเทคโนโลยีและมีความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี โดยเฉพาะผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกล กำหนดนโยบายหรือมาตรการมิให้มีการกระทำความรุนแรงและละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม เร่งให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงและถูกละเมิดสิทธิในระดับพื้นที่อย่างทันท่วงที ตลอดจนการหาสาเหตุของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้สูงอายุเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

ผลดำเนินการ: กระทรวงการคลัง และกระทรวงแรงงาน ไม่ขัดข้องต่อข้อเสนอแนะของกสม. ในภาพรวม ส่วนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti-Fake News Center: AFNC) เพื่อให้มีกลไกในการจัดการข่าวปลอม (Fake News) ที่มีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจทางการเมือง และไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างสุจริตและเสรีภาพสื่อของสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังได้พัฒนาระบบการเชื่อมโยงบริการดิจิทัลสำหรับคนพิการ และการสร้างผู้ช่วยและผู้ด้อยโอกาสเป็นกำลังคนดิจิทัลสู่ภัยไซเบอร์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลประเภทต่าง ๆ

๔.๓) สิทธิคนพิการ

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการให้ครอบคลุมคนพิการทุกกลุ่มให้ต่อเนื่อง ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต่าง ๆ และกิจกรรมของศูนย์บริการคนพิการ ให้ความสำคัญมากขึ้นในการส่งเสริมให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิด้านการศึกษา สนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนแก่คนพิการ จัดสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยและความพิการ รวมทั้งจัดให้มีระบบสนับสนุนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท และติดตามผลการดำเนินการ เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของคนในสังคมต่อคนพิการที่ถูกต้อง สสำรวจความต้องการในด้านต่าง ๆ ของคนพิการ และแก้ไขปัญหาอุปสรรคของคนพิการ เร่งหาแนวทางป้องกันการล่วงละเมิดต่อคนพิการในทุกรูปแบบและการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ กำหนดแนวทางหรือมาตรการในการคุ้มครอง การช่วยเหลือ และเยียวยาคนพิการ รวมถึงเร่งปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดี และการจัดตั้งอำนวยการความสะดวกให้คนพิการสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และปราศจากการเลือกปฏิบัติ แก้ไขอุปสรรคด้านการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่งสาธารณะ และข้อมูลข่าวสาร กำหนดแผนงานในการแก้ไขทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เร่งนำกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และมีการติดตามประเมินผล ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เจ้าของอาคารนำไปใช้ปรับปรุงอาคารให้เหมาะสม เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการจำเพาะของคนพิการแต่ละประเภท สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำ (ร่าง) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ พ.ศ.

คำนึงถึงการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการที่เป็นปัญหาเร่งด่วนในปัจจุบัน รวมถึงกำหนดมาตรการคุ้มครองคนพิการจากสถานการณ์ภัยพิบัติและโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ผลดำเนินการ: กระทรวงศึกษาธิการเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอแนะของ กสม. ที่ให้ความสำคัญมากขึ้นในการส่งเสริมให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิด้านการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอแนะของ กสม. ที่ขอให้กำหนดแนวทางคุ้มครอง ช่วยเหลือ และเยียวยาคนพิการ รวมถึงเร่งปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดี และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก กระทรวงยุติธรรม กระทรวงคมนาคม และกระทรวงมหาดไทย เห็นว่าข้อเสนอแนะของ กสม. จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะได้ทราบถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในช่วงปี ๒๕๖๔ และสามารถนำไปใช้ในการทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ/แผนงาน/กิจกรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานต่อไปได้

สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

๔.๔) สิทธิสตรีและความเสมอภาคทางเพศ

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวโดยพิจารณารากเหง้าของปัญหา มีมาตรการเชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ จัดให้มีการบูรณาการข้อมูลความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อสตรีของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประจำอนุสัญญา CEDAW และแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฯ อบรมเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และการปฏิบัติกับผู้ถูกกระทำรุนแรงด้วยความเข้าใจ เพิ่มการรณรงค์ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตระหนักเรื่องการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน และกำชับให้หน่วยงานต่าง ๆ นำมาตรการทางบริหารตามที่คณะรัฐมนตรี มีมติมาใช้อย่างจริงจัง รวมถึงมีระบบการติดตามและตรวจสอบกรณีร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง และให้ความคุ้มครองผู้เสียหายให้เกิดความมั่นใจที่จะได้รับความปลอดภัยตลอดทั้งกระบวนการ ร่วมมือกับภาคประชาสังคม และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเชิงส่งเสริมสิทธิสตรีและความเสมอภาคทางเพศด้วยการให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรีและความเสมอภาคทางเพศในการศึกษาของเด็กในทุกกระดับ เร่งรัดการออกกฎหมายลำดับรองภายหลังจากที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้ผู้หญิงที่ต้องการยุติการตั้งครรภ์มีแนวทางและข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจ ตลอดจนควรกำหนดมาตรการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการส่งต่อ และเร่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายและกลไกที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้สตรีที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงรายได้ เร่งดำเนินการทบทวนหลักการเหตุผล และความจำเป็นในการมีกฎหมายว่าด้วยคู่วีตและเร่งเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร โดยเร็ว นอกจากนี้ รัฐสภาควรพิจารณาให้ความสำคัญในการพิจารณาให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน แก้ไขข้อจำกัดการดำเนินการของคณะกรรมการ วลพ. ให้มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น

ผลดำเนินการ: กระทรวงศึกษา กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงแรงงาน เห็นชอบด้วยและไม่ขัดข้องต่อข้อเสนอแนะของ กสม. ในภาพรวม สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti-Fake News Center: AFNC) เพื่อให้มีกลไกในการจัดการข่าวปลอม (Fake News) ที่มีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจทางการเมือง และไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างสุจริต และเสรีภาพสื่อของสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาระบบการเชื่อมโยงบริการดิจิทัลสำหรับคนพิการ และการสร้างผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสเป็นกำลังคนดิจิทัลสู่ภัยไซเบอร์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลประเภทต่าง ๆ

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองชีวิต พ.ศ. เพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว ตลอดจนสิทธิหน้าที่ในฐานะชีวิตให้กับคู่รัก ซึ่งเป็นบุคคลเพศเดียวกัน และภายหลังที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ มอบให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณาทบทวนหลักการ เหตุผล และความจำเป็นในการมีกฎหมายดังกล่าว กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จึงได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชศึกษาจัดประชุมเพื่อหารือกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มศาสนา ปัจจุบันได้ประมวลเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเรียบร้อยแล้ว

๔.๕) ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เร่งหาแนวทางหรือมาตรการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการพิจารณาให้สถานะหรือสัญชาติแก่ผู้ที่มีคุณสมบัติ เร่งหา มาตรการและแนวทางในการดำเนินงานด้านสัญชาติและสถานะบุคคลให้ครอบคลุมกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ ในประเทศไทยทั้งหมดที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมการปกครองให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เร่งดำเนินการให้สิทธิด้านสาธารณสุข กับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ เด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔ และตรวจสอบข้อมูลเพื่อแยกเด็กนักเรียนกลุ่ม G ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิออกจากเด็กที่มี สถานะอยู่เดิมและเคยได้รับสิทธิ (คืนสิทธิ) ด้านสาธารณสุขไปแล้วก่อนหน้านี้ รวมทั้งการตรวจสอบคุณสมบัติ พร้อมจัดทำทะเบียนประวัติเพื่อให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขแก่เด็กนักเรียนกลุ่ม G ที่ผ่านการตรวจสอบ ข้อมูลแล้วยังไม่เคยได้รับสถานะและสิทธิใด ๆ เร่งจัดทำประกาศคณะกรรมการพิจารณาคัดกรองผู้ได้รับการคุ้มครอง เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาคัดกรองคำขอเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศ อันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้สามารถนาระเบียบดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้โดยเร็ว เตรียมความพร้อมรับ สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากการสู้รบระหว่างกองทัพเมียนมากับกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเคารพต่อหลักสากล การห้ามผลักดันกลับสู่อันตราย (Non-Refoulement) อย่างเคร่งครัด และกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการ ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ชาวเมียนมาซึ่งมีทั้งแรงงาน ผู้หนีภัยทางการเมือง และผู้หนีภัยจากการสู้รบ

ผลดำเนินการ: กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ การปรึกษาหารือและรับฟังข้อมูลจากองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานของรัฐ โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลผลและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักสิทธิมนุษยชนที่รองรับไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายภายในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม ทั้งพันธกรณีในการเคารพการใช้สิทธิของประชาชน การคุ้มครองบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิและการดำเนินการให้สิทธิเป็นจริง รวมทั้งจากข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

สำนักงานสภาพัฒนาการเมืองได้จัดทำหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะและสิทธิของบุคคลที่อพยพเข้ามาและอาศัยอยู่มาอย่างยาวนาน เพื่อให้บุคคลซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอันพึงได้ตามหลักสิทธิมนุษยชน สำหรับกรณีผลกระทบจากความไม่สงบบริเวณชายแดนไทย-เมียนมา ได้ดำเนินนโยบายเป็นการเฉพาะต่อชาวเมียนมาอย่างระมัดระวัง โดยนโยบายมีความสอดคล้องกับหลักสากลการห้ามผลักดันกลับสู่อันตราย (Non-Refoulement) และได้กำหนดนโยบายในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ชาวเมียนมา และได้ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)

สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

๔.๖) สิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านสถานะบุคคลแก่กลุ่มชาติพันธุ์ โดยอาศัยความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอาศัยแนวทางการตรวจสอบและพิสูจน์สถานะบุคคลภายใต้เงื่อนไขที่สามารถดำเนินการได้สะดวกรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์อย่างแท้จริง เร่งผลักดันให้มีการพิจารณาและประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองทางวัฒนธรรม การส่งเสริมศักยภาพกลุ่มชาติพันธุ์ และการสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมผ่านการรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ ในระหว่างที่กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีผลบังคับใช้ หน่วยงานของรัฐควรยึดถือหลักการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง มาใช้เป็นแนวทางให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์

ผลดำเนินการ: กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่และอำนาจในการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ซึ่งได้ยกร่างและรับฟังความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา เพื่อเร่งผลักดันให้มีการพิจารณาและประกาศใช้เป็นกฎหมาย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิภาพแห่งชาติได้จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ เพื่อให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบในหลักการมาตรการ เรื่อง การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ และเรื่องขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ และเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐ (คพร. จังหวัด) และคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศขึ้นเป็นกลไกภายใต้ คทช. สอดคล้องกับ (ร่าง) นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) ประเด็นนโยบายด้านที่ ๑ : การสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการสงวนหวงห้ามและบริหารจัดการที่ดินของรัฐในภาพรวม และมุ่งเน้นการอนุรักษ์ ดูแลรักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าธรรมชาติ และป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์และรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ในแผนงานพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน และแผนงานแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ และให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งกระบวนการพิสูจน์สิทธิโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศจะเป็นมาตรการหรือเครื่องมือเชิงนโยบายอีกรูปแบบหนึ่งของ คทช. ในการแก้ปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน รวมถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วย

สำหรับข้อเสนอแนะที่ส่งไปยังรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการ

สำนักงาน กสม. เห็นว่า ข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ ประจำปี ๒๕๖๔ ที่เสนอต่อรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี ยังไม่ได้รับแจ้งผลดำเนินการ จึงเห็นควรติดตามผลดำเนินการต่อไป สำหรับในส่วน of ข้อเสนอแนะที่มีไปยังส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้น ส่วนราชการหลายแห่งได้รับทราบ และเห็นชอบด้วยโดยไม่ขัดข้องต่อข้อเสนอแนะของ กสม. ในภาพรวม และเห็นว่ารายงานและข้อเสนอแนะของ กสม. จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะได้ทราบถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในช่วงปี ๒๕๖๔ และสามารถนำไปใช้ทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ/แผนงาน/กิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานต่อไปได้ โดยที่ไม่ได้ระบุถึงแนวทางในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. แต่อย่างไรก็ตาม อาจเนื่องมาจากข้อเสนอของ กสม. มีลักษณะเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แตกต่างจากข้อเสนอแนะในรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นมาตรการหรือแนวทางปฏิบัติที่มีความชัดเจนในตัวว่าจะให้ส่วนราชการปฏิบัติอย่างไร ด้วยวิธีการใด เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข เห็นชอบและไม่ขัดข้องต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับของ กสม. ในภาพรวม กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นชอบกับข้อเสนอแนะของ กสม. กรณีสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุมปี ๒๕๖๔ กระทรวงยุติธรรมเห็นว่า รายงานและข้อเสนอแนะกรณีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของ กสม. เป็นประโยชน์ต่อส่วนราชการต่างๆ เป็นต้น

ส่วนราชการหลายแห่งได้แจ้งหรือชี้แจงผลดำเนินการซึ่งส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. อยู่แล้ว เช่น กรณีขอให้ปรับปรุงสภาพเรือนจำให้สอดคล้องกับข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และลดความแออัดของเรือนจำ กรมราชทัณฑ์ก็ได้แจ้งหรือชี้แจงว่าได้ดำเนินการเกี่ยวกับขอพระราชทานอภัยโทษให้กับผู้ต้องขังประพฤติดีข้อหาไม่ร้ายแรง การใช้การพักการลงโทษ กรมคุมประพฤติได้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) เป็นมาตรการทางเลือกแทนการจำคุก การใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ ลดปริมาณคดีชั้นสู่ศาล เป็นต้น

๑.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๑) ข้อเสนอแนะที่ ๖/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ กรณีร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการดำเนินงานขององค์กรที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกัน พ.ศ.

๑.๑) ควรส่งเสริมสนับสนุนหลักการที่มุ่งเน้นให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับโอกาส ความเสมอภาค ความเป็นธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ส่งเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรภาคประชาสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาประเทศกับภาครัฐเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อันเป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลดำเนินการ: เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๕ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้ปรับปรุงและยกร่างขึ้นใหม่ โดยร่างกฎหมายที่ยกร่างขึ้นใหม่นี้ได้ส่งเสริมสนับสนุนหลักการที่มุ่งเน้นให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์ โดยตัดหลักการที่กำหนดให้องค์กรไม่แสวงหากำไรต้องมาจดแจ้งก่อนจึงจะดำเนินกิจกรรมได้ รวมถึงบทกำหนดโทษทางอาญากรณีไม่จดแจ้งออกแล้ว และกำหนดกลไกการกำกับดูแลเพียงเท่าที่จำเป็น รวมทั้งกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไม่แสวงหากำไร เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไม่แสวงหากำไร เช่น (๑) กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไม่แสวงหากำไร (๒) เสนอความเห็นและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไม่แสวงหากำไร ต่อคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรไม่แสวงหากำไร (๓) สนับสนุนให้องค์กรไม่แสวงหากำไรทำหน้าที่ในด้านประชาสังคม เช่น สนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรไม่แสวงหากำไรในฐานะเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐและภาคส่วนอื่น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพขององค์กรไม่แสวงหากำไรให้มีความเข้มแข็ง เป็นต้น อีกทั้งได้กำหนดให้มีหน้าที่ประสานงานด้านเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร และกำหนดกลไกการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรแก่องค์กรไม่แสวงหากำไรและผู้สนับสนุนองค์กรฯ นอกจากนี้ ยังได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญขององค์กรไม่แสวงหากำไรโดยให้มีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสังคมหรือประโยชน์สาธารณะได้ตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา

ศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรไม่แสวงหากำไรให้สามารถดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีธรรมาภิบาล อันเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๒) ควรทบทวนหลักการและเหตุผลที่มุ่งเน้นการควบคุมตรวจสอบและจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น ซึ่งกระทบต่อการตัดสินใจโดยอิสระและการดำเนินกิจกรรมที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกันได้โดยไม่ต้องถูกบังคับให้จัดแจงหรือจดทะเบียน และการไม่จัดแจงหรือไม่จดทะเบียนจะต้องไม่นำมาเป็นเหตุของการเพิกถอนองค์กรหรือการดำเนินคดีอาญา แต่จะเป็นเพียงเหตุที่จะมีผลต่อการได้รับหรือไม่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐ รวมทั้งต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายดังกล่าวอย่างรอบด้านและเป็นระบบ

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ได้มีการทบทวนหลักการและเหตุผลที่มุ่งเน้นการควบคุมตรวจสอบและจำกัดเสรีภาพในการรวมกลุ่มแล้ว โดยเพิ่มกลไกส่งเสริมควบคู่ไปกับการกำกับดูแลเพียงเท่าที่จำเป็น โดยตัดหลักการที่กำหนดให้องค์กรไม่แสวงหากำไรต้องมาจัดแจงก่อนจึงจะดำเนินกิจกรรมได้ จึงไม่กำหนดโทษทางอาญาในกรณีไม่จัดแจงอีกและกำหนดกลไกการกำกับดูแลเพียงเท่าที่จำเป็น โดยให้ใช้วิธีการเปิดเผยข้อมูลแทน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อขององค์กรวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง วิธีดำเนินงาน แหล่งที่มาของเงินทุน และรายชื่อผู้รับผิดชอบดำเนินงาน รวมทั้งกำหนดหน้าที่บางประการสำหรับองค์กรฯ เช่น ต้องไม่ดำเนินงานในลักษณะที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอยู่แล้ว และกำหนดหลักเกณฑ์การรับเงินจากแหล่งเงินทุนต่างประเทศ เช่น ต้องแจ้งชื่อแหล่งเงินทุนต่างประเทศ และจะต้องรับเงินผ่านบัญชีธนาคารตามที่ได้แจ้งไว้ก่อนนายทะเบียน เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในกรณีที่ต้องมีการตรวจสอบ แต่ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตก่อนรับเงิน

สำหรับการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบของร่างกฎหมายฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๕ คณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ รับร่างนี้ไปรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบของร่างกฎหมายตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญฯ และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการซึ่งเมื่อแล้วเสร็จ กระทรวงการพัฒนาศักยภาพก็จะเสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

๑.๓) ควรกำหนดความหมายของคำว่า “องค์กรไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกัน” และขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายแก่องค์กรดังกล่าวให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้กระทบต่อเสรีภาพในการรวมตัวกัน และไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมขององค์กรที่ไม่มุ่งแสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกันซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย

ผลดำเนินการ : ร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ได้กำหนดนิยามคำว่า “องค์กรไม่แสวงหากำไร” หมายความว่า คณะบุคคลภาคเอกชนซึ่งรวมกลุ่มกันจัดตั้งในรูปแบบใด ๆ ที่มีบุคคลร่วมดำเนินงานเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม โดยไม่มุ่งแสวงหากำไรมาแบ่งปันกัน แต่ไม่รวมถึงการรวมกลุ่มของคณะบุคคลเพื่อดำเนินกิจกรรมเป็นการเฉพาะคราว หรือดำเนิน

กิจกรรมเฉพาะเพื่อประโยชน์ของคณะบุคคลนั้น หรือพรรคการเมือง” จึงมีการกำหนดขอบเขตไว้ให้ชัดเจนขึ้น และได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในนิยามเพิ่มเติมด้วย นอกจากนี้ยังได้กำหนดกลไกให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนหรือหน่วยงานการปฏิบัติหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ให้แก่องค์กรไม่แสวงหากำไรบางลักษณะได้ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไม่แสวงหากำไรเสนอ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อและเป็นภาระกับองค์กรไม่แสวงหากำไรเกินความจำเป็น

๑.๔) ควรพิจารณาตรวจสอบกฎหมายหรือระเบียบที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการควบคุมกำกับดูแลและตรวจสอบองค์กรที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกัน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและไม่สร้างภาระเกินจำเป็น รวมทั้งควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน โดยไม่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจหรือเลือกปฏิบัติ

ผลดำเนินการ: ได้มีการตรวจสอบกฎหมายเฉพาะที่มีการกำกับดูแลองค์กรฯ เพื่อพิจารณาประเด็นความซ้ำซ้อนแล้ว ปรากฏว่ามีองค์กรบางลักษณะที่มีกฎหมายเฉพาะที่ส่งเสริมและกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไรอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้กำหนดหน้าที่บางประการตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ และองค์กรบางลักษณะยังไม่มีกฎหมายที่ส่งเสริมหรือกำกับดูแลโดยเฉพาะ จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ และการพิจารณายกร่างฯ ได้คำนึงถึงภาระขององค์กรไม่แสวงหากำไรที่มีหลายขนาดและหลายลักษณะ จึงได้กำหนดกลไกการกำกับดูแลเพียงเท่าที่จำเป็น และกำหนดกลไกที่ช่วยลดภาระขององค์กรไม่แสวงหากำไรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ โดยในกรณีที่องค์กรนั้นมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลต่อหน่วยงานของรัฐอยู่แล้วตามกฎหมายเฉพาะ ก็ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลต่อนายทะเบียนตามร่างพระราชบัญญัตินี้ อีก โดยกำหนดเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนที่ต้องแจ้งหน่วยงานของรัฐให้จัดส่งข้อมูลขององค์กรฯ มาให้นายทะเบียนเพื่อเปิดเผยแทน

สำหรับข้อเสนอแนะที่ให้กำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนนั้น โดยที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไม่แสวงหากำไรมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดแนวทางปฏิบัติและจัดทำเป็นคู่มือเพื่อใช้เป็นแนวทางตามร่างพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการฯ จึงสามารถกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจในเรื่องนี้ได้

๑.๕) ควรยกเลิกบทบัญญัติที่กำหนดโทษทางอาญา กรณีการไม่จดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนที่อาศัยเพียงการกระทำไม่จดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนมาเป็นเหตุให้ต้องรับโทษทางอาญา และพึงกำหนดโทษทางอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ได้ตัดเรื่องการกำหนดให้องค์กรไม่แสวงหากำไรต้องมาจดทะเบียนออกแล้ว จึงไม่มีการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับองค์กรฯ ที่ไม่จดทะเบียนหรือจดทะเบียนอีกต่อไป สำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ก็มีได้เป็นความผิดอาญาในทันที แต่กำหนดให้นายทะเบียนมีหน้าที่ต้องแจ้งเตือนให้้องค์กรฯ ที่กระทำการดังกล่าวแก้ไขปรับปรุงการกระทำให้ถูกต้องเสียก่อน หากเตือนแล้วยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน นายทะเบียนจึงจะมีอำนาจสั่งให้หยุดการดำเนินกิจกรรมหรือยุติการดำเนินงานได้ และหากยังคงฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวต่อไปจึงจะมีความผิดและต้องรับโทษอาญาตามร่างพระราชบัญญัตินี้ซึ่งได้ตัดโทษจำคุกออก

คงเหลือเพียงโทษปรับสถานเดียวเท่านั้น การใช้มาตรการทางอาญาตามร่างพระราชบัญญัตินี้จึงเป็นมาตรการสุดท้ายที่ใช้ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งให้หยุดการดำเนินกิจกรรมหรือยุติการดำเนินงานแล้ว องค์กรฯ ยังคงฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวจึงจะมีโทษทางอาญา นอกจากนี้ ได้กำหนดสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งนายทะเบียนไว้อย่างชัดเจนด้วย

๑.๖) ควรควบคุมกำกับดูแลองค์กรที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกันที่มีความเสี่ยงที่จะสร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือการกระทำผิดกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจง ไม่ใช้การเหมารวมและควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้กระทบต่อองค์กรที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกันองค์กรอื่นซึ่งมีเจตนาที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง โดยการพิจารณาบททวนจากกฎหมายที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลข้อที่ ๘ ของคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ที่ได้ยกร่างขึ้นใหม่ มีวัตถุประสงค์เพียงต้องการให้มีการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรไม่แสวงหากำไรในขณะเดียวกันเพื่อให้องค์กรดังกล่าวได้เปิดเผยตัวตนเพื่อความโปร่งใสให้สาธารณชนตรวจสอบได้ โดยเฉพาะการรับเงินจากแหล่งเงินทุนต่างประเทศ จึงได้กำหนดกลไกกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น เช่น กำหนดให้มีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลเฉพาะที่กฎหมายกำหนด และกรณีที่มีการรับเงินอุดหนุนหรือเงินบริจาคจากแหล่งเงินทุนต่างประเทศจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ต้องแจ้งแหล่งเงินทุนต่างประเทศ บัญชีธนาคารที่จะรับเงินจำนวนเงิน และวัตถุประสงค์ของการนำเงินไปใช้จ่าย และต้องรับเงินผ่านบัญชีธนาคารที่แจ้งไว้ต่อนายทะเบียนเท่านั้น รวมทั้งต้องใช้เงินที่ได้รับจากแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศเฉพาะตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ต่อนายทะเบียน

สำนักงาน กสม. เห็นว่า โดยที่ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ยังอยู่ในขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๕ และหลายหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุมเห็นว่ามีหลายประเด็นสำคัญที่ควรต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาต่อไปเพื่อความรอบด้านซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จะต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาว่าสมควรปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ต่อไปหรือไม่ และวิเคราะห์ผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ต่อไป และจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว หาก กสม. มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสามารถส่งไปยังกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อไปได้

๒) ข้อเสนอแนะกรณีร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. (ฉบับที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร)

๒.๑) ควรกำหนดองค์ประกอบของการกระทำทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย โดยถูกบังคับ ให้สอดคล้องกับนิยามที่กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศบัญญัติไว้

ผลดำเนินการ: กรณีการกระทำความผิดฐานกระทำทรมาน ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา บัญญัติองค์ประกอบของการกระทำความผิดฐานกระทำทรมานไว้เพียง “การกระทำด้วย

ประการใด” ยังไม่ครอบคลุมการกระทำในลักษณะ “ยุยง” “ยินยอม” หรือ “รู้เห็นเป็นใจ” ตามที่อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี กำหนดไว้ว่า “เมื่อความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานนั้นกระทำโดย หรือด้วยการยุยง หรือโดยความยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจของพนักงานเจ้าหน้าที่” โดยในชั้นคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. วุฒิสภา หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ไว้กว้างแล้ว จึงไม่ได้กำหนดการกระทำในลักษณะดังกล่าวไว้ในบทบัญญัติที่กำหนดฐานความผิดอีก

กรณีการกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ตามร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ได้กำหนดองค์ประกอบของการกระทำความผิดไว้ครอบคลุมการกระทำตามที่อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับกำหนดไว้ว่า “การหายสาบสูญโดยถูกบังคับ หมายถึง การจับกุม กักขัง ลักพาตัว หรือการกระทำในรูปแบบใด ๆ ก็ตาม” แล้ว

๒.๒) การใช้และตีความคำว่า “อย่างร้ายแรง” ตามร่างมาตรา ๕ โดยที่คำว่า “อย่างร้ายแรง” มีความหมายและขอบเขตที่ไม่ชัดเจน จึงควรกำหนดองค์ประกอบการกระทำความผิดให้ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำอย่างร้ายแรง เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในการบังคับใช้กฎหมาย โดยอาจบัญญัติยกตัวอย่างไว้และให้รวมถึงการกระทำอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ดังกรณีตัวอย่างของกฎหมายฟิลิปปินส์

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาไม่ได้กำหนดคำอธิบายหรือยกตัวอย่างคำว่า “อย่างร้ายแรง” ไว้ อาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่าการกระทำในลักษณะใดจะถือว่ามีความร้ายแรง โดยในชั้นคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. วุฒิสภา หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ให้เหตุผลว่าการบัญญัติไว้เช่นนี้เพื่อให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจประกอบพฤติการณ์ในคดี เช่น ลักษณะการกระทำความผิด ระยะเวลา ผลกระทบ เพศ และอายุ เป็นต้น เพื่อให้ศาลพัฒนาแนวทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๒.๓) ร่างมาตรา ๕ กำหนดวัตถุประสงค์หรือเจตนาพิเศษไว้อย่างจำกัดเพียง ๔ กรณี จึงอาจทำให้บทบัญญัติกำหนดขอบเขตของวัตถุประสงค์หรือเจตนาพิเศษที่แคบกว่าอนุสัญญา ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติจึงควรเปิดให้สามารถนำมาใช้บังคับกับกรณีอื่นใด (non-exclusive) ที่อาจเข้าข่ายการกระทำทรมานตามนิยามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา บัญญัติวัตถุประสงค์หรือเจตนาพิเศษของการกระทำทรมานไว้เพียง ๔ กรณี จึงยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์หรือเจตนาพิเศษไว้เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น

๒.๔) ไม่ควรให้มีการอ้างสถานการณ์ใดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำทรมานหรือกระทำให้บุคคลสูญหายได้ และไม่ควรมีการยกเว้นความรับผิดชอบหรือการนิรโทษกรรมการกระทำความผิดดังกล่าว โดยให้รวมถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นการกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ได้บัญญัติห้ามการนำพฤติการณ์พิเศษใด ๆ มาอ้างเพื่อให้การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ได้ตัดข้อความของร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาในชั้นสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีข้อความว่า “กฎหมายนิรโทษกรรมและข้อยกเว้นความรับผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายใดไม่ให้นำมาใช้บังคับกับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้” โดยในชั้นคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. วุฒิสภาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเช่นเดียวกัน จึงเป็นไปตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า การบัญญัติห้ามไม่ให้มีการยกเว้นความรับผิดหรือการนิรโทษกรรมจึงอาจถูกยกเลิกด้วยกฎหมายใหม่ได้ หากจะบัญญัติกฎหมายใหม่ให้มีการยกเว้นความรับผิดหรือการนิรโทษกรรมจะต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่าอย่างเช่นรัฐธรรมนูญ

๒.๕) ควรบัญญัติให้ต้องบันทึกภาพและเสียงในระหว่างการสอบสวนไว้ในร่างพระราชบัญญัติเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการด้วย นอกจากนี้ รัฐจะต้องจัดหางบประมาณให้เพียงพอในการติดตั้งกล้องบันทึกภาพและเสียง รวมทั้งการบำรุงรักษาให้อุปกรณ์ดังกล่าวอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้เป็นปกติ

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ได้บัญญัติให้มีการบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะจับกุมและควบคุมตัว จนกระทั่งมีการส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวไป แต่ยังไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการบันทึกภาพและเสียงไว้ในชั้นสอบสวน เพื่อเป็นมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังมิให้เกิดการกระทำความผิดในระหว่างอยู่ในการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่

๒.๖) ควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องแจ้งเหตุการจับและการควบคุมตัวไปยังพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองโดยทันทีเพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่จับกุมหรือควบคุมตัว และกรณีที่เป็นการสอบสวนโดยหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่พนักงานอัยการ ควรให้พนักงานสอบสวนแจ้งเหตุแห่งคดีให้พนักงานอัยการทราบทันทีเพื่อเข้าตรวจสอบหรือกำกับการสอบสวน โดยแจ้งเกี่ยวกับพฤติการณ์ ข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานแห่งคดี รวมถึงการมีส่วนร่วมในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานอย่างละเอียดรอบคอบและถูกต้องครบถ้วน

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ได้บัญญัติให้ในการควบคุมตัวบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องแจ้งพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองทราบโดยทันที และในกรณีการสอบสวนโดยหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่พนักงานอัยการ ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต้องแจ้งเหตุแห่งคดีให้พนักงานอัยการทราบเพื่อเข้าตรวจสอบหรือกำกับการสอบสวนทันที

๒.๗) ควรบัญญัติให้มีการบันทึกข้อมูลของผู้ถูกควบคุมตัวเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ โดยแพทย์ของหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบการควบคุมตัวนั้น เพื่อติดตามเฝ้าระวังและป้องกันการกระทำความผิด หรือการกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อผู้ถูกควบคุมตัว นอกจากนี้ ควรจัดให้มีแพทย์นิติเวชและนิติจิตเวชดำเนินการตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ การจัดทำบันทึกหลักฐานทางการแพทย์ การอบรมการตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ และการจัดทำบันทึกหลักฐานทางการแพทย์ให้แก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณในการตรวจ

วินิจฉัยเป็นหลักฐานทางการแพทย์ประกอบการดำเนินคดี การมีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงาน และการสร้างแรงจูงใจ

ผลดำเนินการ: ในชั้นคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. วุฒิสภาได้รับข้อเสนอแนะของ กสม. ไว้เป็นข้อสังเกตเพื่อเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณา อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ไม่ได้บัญญัติให้แพทย์ของหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบการควบคุมตัวเป็นผู้ตรวจและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ถูกควบคุมตัว

๒.๘) ควรบัญญัติให้มีหลักประกันความเป็นอิสระแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสอบสวนการกระทำ ความผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยกำหนดให้มีมากกว่าหนึ่งหน่วยงานเข้าร่วมในกระบวนการสอบสวน เช่น พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานของผู้กระทำความผิด เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ และป้องกันการแทรกแซงกระบวนการสอบสวน

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ได้บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานอัยการ มีอำนาจสอบสวนด้วย และกรณีที่มีการสอบสวนโดยหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่พนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแจ้งเหตุแห่งคดีให้พนักงานอัยการทราบเพื่อเข้าตรวจสอบหรือกำกับกระบวนการสอบสวนทันที จึงมีหน่วยงานมากกว่าหนึ่งหน่วยงานเข้าร่วมในการสอบสวน

๒.๙) ไม่ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนในการแจ้งการกระทำการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย เพราะอาจกระทบต่อความปลอดภัยของบุคคล หรือเสี่ยงที่จะถูกร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีโดยผู้ที่ถูกกล่าวหา อันเป็นการบัญญัติกฎหมายที่เป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร แต่ควรกำหนดมาตรการที่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในการแจ้งเหตุดังกล่าวแทน

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ไม่ได้กำหนดบทลงโทษแก่ประชาชนที่ไม่แจ้งเหตุการณ์กระทำการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำทำให้บุคคลสูญหายไว้ และได้กำหนดหลักประกันการคุ้มครองผู้กระทำการโดยสุจริตไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ แล้ว

๒.๑๐) ควรกำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีทุกกรณี รวมถึงกรณีที่ผู้กระทำความผิดอยู่ในเขตอำนาจศาลทหารด้วย โดยเฉพาะการกำหนดให้ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากเป็นศาลยุติธรรมที่ใช้วิธีพิจารณาคดีระบบไต่สวนซึ่งสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดีได้ และมีวิธีพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็ว

ผลดำเนินการ: ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ได้บัญญัติให้ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ รวมถึงคดีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิดด้วย

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ จะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีบทบัญญัติเช่นเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา

สำนักงาน กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ยังอาจมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เป็นไปตามข้อเสนอแนะของ กสม. เช่น การกำหนดองค์ประกอบของการกระทำทรมาน ที่ยังไม่สอดคล้องกับนิยามที่กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศบัญญัติไว้ การไม่ได้กำหนดคำอธิบายหรือยกตัวอย่างคำว่า “อย่างร้ายแรง” การบัญญัติวัตถุประสงค์หรือเจตนาพิเศษของการกระทำทรมานไว้เพียง ๔ กรณี ที่ยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี เป็นต้น ดังนั้นจึงเห็นควรติดตามการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจ และการปรับใช้กฎหมายของศาลกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าจะวางบรรทัดฐานการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายในกรณีดังกล่าวอย่างไร รวมทั้งติดตามการออกกฎ ระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติเพื่อรองรับการบังคับใช้กฎหมายนี้ว่าจะมีรายละเอียดในการดำเนินการอย่างไรเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาเสนอแนะให้แก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องและเป็นไปตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ต่อไป

๑.๔ ข้อเสนอในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

รายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ กสม. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้ยกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๒๖ (๔) ที่กำหนดให้ กสม. ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป และเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เพื่อให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจใกล้เคียงข้อพิพาท

ผลดำเนินการ: ข้อเสนอแนะตามรายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ กสม. โดยสำนักงาน กสม. ได้เสนอเรื่องเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๕ ขณะนี้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอยู่ระหว่างการรวบรวมความเห็นจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะข้างต้นเป็นข้อเสนอแนะเช่นเดียวกับข้อเสนอในรายงานคู่มือการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย

๑.๕ ข้อเสนอในรายงานคู่มือการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย (รายงานคู่มือการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ตามกระบวนการ Universal Periodic Review รอบที่ ๓)

๑) ข้อเสนอแนะที่ไทยรับมาปฏิบัติ แต่ยังไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร

๑.๑) รัฐบาลควรเร่งกระบวนการพิจารณาและประกันว่าสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อุบัติสูญหาย พ.ศ. จะสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่ต้องปฏิบัติตาม

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ข้อเสนอแนะของ กสม. สอดคล้องกับการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยร่างพระราชบัญญัติป้องกันฯ ได้ยกร่างขึ้นตามหลักการของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ ที่ผ่านมากระทรวงยุติธรรมโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันฯ เข้าสู่กระบวนการพิจารณากฎหมายตามลำดับ ผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะอนุกรรมการกลั่นกรองร่างกฎหมายในกระบวนการนิติบัญญัติ (อนุวิปรัฐบาล) คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิปรัฐบาล) เรียบร้อยแล้ว และเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติเห็นชอบรับหลักการร่างพระราชบัญญัติป้องกันฯ วาระที่ ๑ รวมทั้งได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันฯ เรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อุบัติสูญหาย พ.ศ. (ฉบับที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร) ซึ่งเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาแล้วมีมติให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อุบัติสูญหาย พ.ศ. และเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อุบัติสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยสี่วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีบทบัญญัติเช่นเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา

๑.๒) รัฐบาลควรเร่งพิจารณาการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่าคณะอนุกรรมการประสานการดำเนินงานตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานและผู้แทนส่วนจากส่วนราชการต่าง ๆ ร่วมเป็นอนุกรรมการ ได้จัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔ โดยที่ประชุมมีมติให้ประเทศไทยคงทำที่เดิมยังไม่เข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ แต่ควรสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพิธีสารฯ ให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

๒) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑) รัฐบาลควรพิจารณายกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๒๔๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และมาตรา ๒๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพราะกฎหมายได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของ กสม. ให้จัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปีไว้แล้ว ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขข้อห่วงกังวลและมิให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับความเป็นอิสระของ กสม. ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในอนาคต

๒.๒) รัฐบาลควรเพิ่มบัญญัติในกฎหมายให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจในการไกล่เกลี่ยให้ชัดเจน เพื่อเป็นกลไกในการคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการยุติข้อขัดแย้งและการเยียวยาให้กับผู้เสียหายได้อย่างรวดเร็ว

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า กสม. สามารถแก้ไขกฎหมายเพื่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร รวมถึงการเพิ่มหน้าที่และอำนาจในการไกล่เกลี่ยให้มีความชัดเจนได้ด้วยตนเอง เนื่องจากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนั้น จึงเป็นอำนาจของ กสม. ที่จะสามารถดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวได้อยู่แล้ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการปารีสเกี่ยวกับสถานะของ กสม. ที่มีอำนาจหน้าที่อย่างเป็นอิสระ และมีหน้าที่ที่ถึงศาลเพื่อรับฟังและพิจารณาข้อร้องเรียนและเรื่องราวร้องทุกข์ โดยแสวงหาแนวทางยุติปัญหาอย่างสมานฉันท์ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๓) การระบาดของโรคโควิด ๑๙ และผลกระทบต่อด้านสิทธิมนุษยชน

๓.๑) รัฐบาลควรกำหนดมาตรการช่วยเหลือเยียวยาให้ทั่วถึงและครอบคลุม โดยคำนึงถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงความช่วยเหลือของประชาชนทุกกลุ่ม และกำหนดช่องทางการให้ความช่วยเหลือที่สะดวกเพื่อการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ และใช้สิทธิในทางปฏิบัติได้จริง เพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศโดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า ข้อเสนอแนะของ กสม. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว เช่น กระทรวงสาธารณสุขได้ให้สิทธิตรวจคัดกรองและการเข้าถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ครอบคลุมกลุ่มเปราะบาง อย่างเสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางในการดูแลเรื่องค่ารักษาพยาบาลเพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ทารุณคดีวัคซีนมีเป้าหมายให้สามารถเข้าถึงวัคซีนได้ทุกกลุ่มทุกสัญชาติ ฯลฯ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้สนับสนุนนมผงสำหรับเด็กเพื่อบรรเทาผลกระทบจากแม่เด็กที่ประสบปัญหาตางานหรือไม่มีรายได้ กรณีพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ติดเชื้อโควิด ๑๙ ได้จัดที่พักและฝึกอาชีพสำหรับสตรี การเพิ่มเบี้ยคนพิการรายเดือน ฯลฯ กระทรวงการคลังได้ออกมาตรการทางการคลัง มาตรการทางภาษี และมาตรการทางการเงิน เช่น โครงการเราชนะ โครงการคนละครึ่ง การขยายกำหนดระยะเวลายื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี การลดค่าธรรมเนียม

จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมสำหรับที่อยู่อาศัย การเสริมสภาพคล่อง (สินเชื่อและค้ำประกันสินเชื่อ) สำหรับผู้ประกอบการ ฯลฯ เป็นต้น

๓.๒) ในการดำเนินมาตรการการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงานในระยะยาว อันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ รัฐบาลควรคำนึงถึงการให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มยากลำบากที่สุดให้สามารถกลับมาพึ่งพาตนเองได้

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ข้อเสนอแนะของ กสม. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของกระทรวงแรงงานอยู่แล้ว โดยกระทรวงแรงงานให้ความคุ้มครองแรงงานทุกคนอย่างเท่าเทียมกันทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติโดยไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งได้ดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานซึ่งกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ (รวมถึงค่าจ้าง) สำหรับแรงงานทั้งไทยและแรงงานข้ามชาติ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้นและการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมระหว่างประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทั้งแรงงานในระบบและนอกระบบ รวมถึงนายจ้าง/สถานประกอบการ

๓.๓) รัฐบาลควรดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในการแก้ปัญหาการลักลอบนำแรงงานผิดกฎหมายเข้าประเทศและปัญหาบ่อนการพนัน กรณีมีเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกระทำความผิดต้องดำเนินการลงโทษอย่างเด็ดขาด และป้องกันปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญของการทวีปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า ข้อเสนอแนะของ กสม. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วโดยกระทรวงแรงงาน ในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจสอบ ปราบปราม จับกุม และดำเนินคดีนายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย ได้ดำเนินการตรวจสอบและดำเนินคดีนายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้รณรงค์ประชาสัมพันธ์สิทธิหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และช่องทางการติดต่อกับภาครัฐให้กับนายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานข้ามชาติ เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและแก้ไขปัญหาการลักลอบนำแรงงานผิดกฎหมายเข้าประเทศผ่านศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้าง นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดให้ประชุมและศึกษาวิเคราะห์ ทบทวนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นประจำทุกเดือน

๔) สถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง

๔.๑) รัฐบาลควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญในการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมที่ไม่กระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น รวมถึงไม่ใช่คำพูดที่เป็นการตีตราเลือกปฏิบัติหรือสร้างความเกลียดชัง

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าข้อเสนอแนะ

ของ กสม. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว โดยที่ผ่านมา กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ มาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกลไกบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมความรู้ในเรื่องดังกล่าวให้แก่ นักเรียนและเยาวชนทุกช่วงชั้นผ่านคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นโดย กสม. ได้แก่ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา รวมถึงผลักดันให้มีการบรรจุเรื่องดังกล่าวในหลักสูตร พัฒนาหรือเลื่อนขึ้นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เด็กและเยาวชน และประชาชนเป็นต้นกล้ายุติธรรมที่รู้สิทธิ รู้หน้าที่ ของตนเอง และเคารพสิทธิผู้อื่น โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้สถานการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย มีแนวโน้มลดลง

๔.๒) รัฐบาลจะต้องเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริงให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างทันท่วงทีเพื่อเป็นการต่อต้านข่าวลวง แทนการจับกุมผู้กระทำความผิด ซึ่งบางกรณีเป็นโทษที่รุนแรงและได้ส่งผลให้เกิดความหวาดกลัว (chilling effects) ในการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวง ต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าข้อเสนอแนะ ของ กสม. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมอยู่แล้ว โดยมีการกำหนดมาตรการต่อต้านและตรวจสอบข่าวลวง ได้แก่ ๑) ข่าวที่มีผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สินของ ประชาชนและสังคมในวงกว้าง อาทิ เรื่องโรคระบาด ภัยพิบัติ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ๒) ข่าวปลอมที่สร้างความแตกแยกในสังคม ๓) ข่าวปลอมที่สร้างความเชื่อที่ผิดต่อสังคม และ ๔) ข่าวปลอมที่ทำลายภาพลักษณ์ ของประเทศ รวมถึงได้จัดทำช่องทางเพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงให้ประชาชนได้รับทราบ จำนวน ๔ ช่องทาง ได้แก่ ๑) Facebook – Anti Fake News Center ๒) Twitter ๓) Line และ ๔) เว็บไซต์ www.antifakenewscenter.com นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อกลั่นกรอง ตรวจสอบและแก้ไขปัญหาข่าวลวงก่อนจะแจ้งข่าวให้ประชาชนได้รับทราบ โดยบูรณาการร่วมกับศูนย์ปราบปรามอาชญากรรม ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

๔.๓) การใช้มาตรการรักษาความสงบเรียบร้อยโดยการยุติหรือสลายการชุมนุม ย่อมส่งผล กระทบกว้างขวางตามมา โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ชุมนุมที่มีคนจำนวนมากที่มีทั้งเด็ก เยาวชน ผู้หญิง จึงขอให้หลีกเลี่ยง การใช้มาตรการดังกล่าวเท่าที่จะทำได้

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวง ต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติให้ความเคารพต่อสิทธิของประชาชน และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ตามที่ บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชน ชาวไทย ซึ่งในทางปฏิบัติ กรณีการชุมนุมโดยสงบจะไม่มีกรสลายการชุมนุมดังกล่าว แต่เนื่องจากสถานการณ์ ในปัจจุบันมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อการป้องกัน

และลดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคดังกล่าว ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงมีความจำเป็นต้องควบคุมและดูแลความสงบเรียบร้อย หรือจำกัดไม่ให้มีการชุมนุมเกิดขึ้น เพื่อป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ โดยกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจน ตลอดจนแจ้งและบอกกล่าวประชาชนทุกครั้งก่อนที่จะมีการจับกุม ทั้งนี้ เพื่อกำชับให้การบริหารจัดการการชุมนุมเป็นไปตามมาตรฐานสากล กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และจัดการเสวนาในหัวข้อ “การคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ” เพื่อสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบตามที่ระบุไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองให้แก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อคิดเห็นทั่วไป (General Comment) ฉบับที่ ๓๗ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Human Rights Committee) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลฉบับใหม่ในการบริหารจัดการการชุมนุมและเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่ม

๕) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เรื่อง กองทุนยุติธรรม

รัฐบาลควรพิจารณาปรับปรุงระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่เป็นอุปสรรคในการขอรับความช่วยเหลือทางการเงินของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาและความช่วยเหลือของประชาชน

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าข้อเสนอแนะของ กสม. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกองทุนยุติธรรม อยู่แล้ว เนื่องจากปัจจุบันอยู่ระหว่างศึกษาเพื่อประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ยิ่งขึ้น ในระหว่างนั้นสำนักงานกองทุนยุติธรรมก็ได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานของสำนักงานกองทุนยุติธรรม และสำนักงานยุติธรรมจังหวัด เพื่อให้เจ้าหน้าที่กองทุนยุติธรรม และเจ้าหน้าที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือประชาชน และให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางและมาตรฐานเดียวกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๔ ซึ่งจะช่วยประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการศึกษาวิจัย โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนยุติธรรมทั้งด้านกฎหมายและเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดของกองทุนยุติธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม รวมถึงพัฒนากฎหมายและระเบียบของกองทุนยุติธรรมให้สามารถช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ทันสมัย และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

๖) ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖.๑) ควรพิจารณาเยียวยาเหยื่อของความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านอื่น ๆ อาทิ การให้สามารถกลับคืนสู่สภาพการดำเนินชีวิตได้เป็นปกติการดูแลตามความจำเป็นอย่างต่อเนื่องกรณีที่อยู่เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัว การเยียวยาด้านจิตใจ

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า ข้อเสนอแนะของ กสม. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นการชดเชยด้วยเงินเป็นหลักแต่มียุทธศาสตร์แนวทางการให้ความช่วยเหลือซึ่งครอบคลุม ๓ ปัจจัย ได้แก่ ๑) การเยียวยาชีวิตและร่างกายในกรณีที่อยู่เสียชีวิต บาดเจ็บและบาดเจ็บสาหัส ๒) การเยียวยาทรัพย์สินที่เสียหายหรือสูญหาย ๓) การเยียวยาด้านจิตใจ นอกจากนี้ ยังได้เข้าไปสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เหยื่อสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมั่นคง เช่น การให้ทุนประกอบอาชีพ การให้ทุนการศึกษา การจ้างนักจิตวิทยาประจำโรงพยาบาลชุมชนเพื่อดูแลสภาพจิตใจของเหยื่ออย่างต่อเนื่อง ฯลฯ อีกทั้งยังมีกลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) ซึ่งเป็นกลไกตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๙๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ที่เน้นบูรณาการในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านแผนปฏิบัติการด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕ ซึ่งภายใต้แผนดังกล่าวจะมีทั้งหมด ๑๓ แผน และหนึ่งในนั้นจะเป็นแผนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและการช่วยเหลือเยียวยา ซึ่งจะเน้นให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกันในระดับนโยบายจนไปสู่การปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖.๒) ควรบังคับใช้กฎหมายด้านความมั่นคงเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่เท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งและในระยะเวลาที่จำกัด และพึงระวังอย่างยิ่งในการดำเนินมาตรการใด ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนบนพื้นฐานของหลักกฎหมายและการไม่เลือกปฏิบัติ เช่น การตรวจ DNA ควรจัดให้มีการอบรมด้านสิทธิมนุษยชนแก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง และมีมาตรการชัดเจนในการเยียวยาเหยื่อหรือบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในมิติอื่น ๆ ที่เหมาะสมแก่กรณี นอกเหนือจากค่าตอบแทนชดเชยความเสียหาย ตามแนวทางเอกสารข้อชี้แนะทั่วไป หมายเลข ๓ ของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ

ผลดำเนินการ: กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า ข้อเสนอแนะของ กสม. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันยังคงเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้อยู่ เช่น การลอบสังหาร การวางระเบิด และการวางเพลิงพร้อมกันในหลายจุด เป็นต้น ทำให้การใช้กฎหมายอาญาอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ดังนั้น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงถือเป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่ในการยับยั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม สำหรับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ให้ความสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะแนวทางการปรับลดพื้นที่ที่บังคับใช้กฎหมายความมั่นคงเมื่อสถานการณ์และเหตุการณ์โดยรวมเข้าสู่สภาวะปกติ โดยปัจจุบันได้ปรับลดแล้ว ๖ พื้นที่

ดังนี้ ๑) จังหวัดปัตตานี ได้แก่ อำเภอแม่ลาน อำเภอไม้แก่น ๒) จังหวัดยะลา อำเภอเบตง ๓) จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ อำเภอสุไหงโกลอก อำเภอสุคิริน อำเภอศรีสาคร และจะได้มีการปรับลดเพิ่มเติมตามความเหมาะสมต่อไป สำหรับการตรวจดีเอ็นเอกับกลุ่มเป้าหมายในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อปิดล้อมตรวจค้นนั้น จะเป็นการดำเนินการโดยศูนย์พิสูจน์หลักฐานของตำรวจซึ่งมีอยู่ทุกจังหวัด รวมถึงมีชุดนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยสนับสนุนดำเนินการในพื้นที่ด้วยซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงยังไม่เคยได้รับเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด สำหรับการตรวจดีเอ็นเอในเขตพื้นที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงนั้น กฎหมายได้ให้การรับรองว่าสามารถดำเนินการได้ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๖) กล่าวคือ นายกรัฐมนตรี มีอำนาจสั่งให้กระทำการใด ๆ หรือห้ามมิให้กระทำการใด ๆ เท่าที่จำเป็นแก่การรักษาความมั่นคงของรัฐความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยของประชาชน นอกจากนี้ คอ.บต. ยังได้ทำบันทึกความตกลงร่วมกับกรมการปกครองและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรณีพิสูจน์สัญชาติหรือพิสูจน์ตัวบุคคลเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ ที่พึงได้รับจากรัฐ และกรณีการตรวจดีเอ็นเอเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อที่จะลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของประชาชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงไม่ใช้การตรวจดีเอ็นเอเรื่องความมั่นคงแต่อย่างใด

สำนักงาน กสม. เห็นว่า ข้อเสนอแนะของ กสม. มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และการปฏิบัติงานของส่วนราชการ เช่น กรณีการระบาดของโรคโควิด ๑๙ ที่กระทรวงสาธารณสุขได้ให้สิทธิตรวจคัดกรองและการเข้าถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ครอบคลุมกลุ่มเปราะบาง อย่างเสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานซึ่งกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ (รวมถึงค่าจ้าง) สำหรับแรงงานทั้งไทยและแรงงานข้ามชาติ กรณีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกองทุนยุติธรรม ปัจจุบันอยู่ระหว่างศึกษาเพื่อประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. ๒๕๕๙ และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นต้น

สำหรับกรณีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลพิจารณายกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๒๔๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และมาตรา ๒๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และเพิ่มบัญญัติในกฎหมายให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจในการไกล่เกลี่ยให้ชัดเจน ซึ่งส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเห็นว่า กสม. สามารถเสนอแก้ไขกฎหมายเพื่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร รวมถึงการเพิ่มหน้าที่และอำนาจในการไกล่เกลี่ยให้มีความชัดเจนได้ด้วยตนเองนั้น แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐยังขาดความเข้าใจในกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ กสม. ไม่สามารถกระทำการได้โดยง่าย โดยปราศจากความร่วมมือจากรัฐบาลในการให้ความสนับสนุน ดังนั้น กสม. ควรณรงค์ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการปารีสและปัญหาและอุปสรรคของ กสม. ในการดำเนินการแก้ไขกฎหมาย และเหตุผลที่ กสม. จะต้องผลักดันให้รัฐบาลดำเนินการ

๒. ผลสัมฤทธิ์ ปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ข้อ ๒๔ ประกอบกับข้อ ๕ ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) สรุปและวิเคราะห์ผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้เสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอต่อ กสม. ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนของข้อ ๕ ในระเบียบฉบับดังกล่าว ได้แก่ ผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะในรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและรายงานข้อเสนอแนะ จำนวน ๔๑ ฉบับ (ข้อ ๕ (๑) และ (๓)) ผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ (ข้อ ๕ (๒)) ผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน (ข้อ ๕ (๓)) และผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะในรายงานคู่ขนานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย (ข้อ ๕ (๙))

๒.๑ ผลสัมฤทธิ์

ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานมีดังนี้

๒.๑.๑ การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของ กสม. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ในกรณีที กสม. มีข้อเสนอแนะไปยังส่วนราชการหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องตามรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง) พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเป็นไปตามหรือสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. แล้ว แม้ว่าอาจจะมีส่วนราชการบางแห่งไม่อาจดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. ได้ แต่ก็มีเหตุผลอันสมควร เช่น กรณีกรมราชทัณฑ์ไม่อาจจัดหาเทคโนโลยีเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner) ไปช่วยในการตรวจค้นให้ครบทุกเรือนจำทั่วประเทศ (รายงานที่ ๓๒/๒๕๖๑) เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ข้อเสนอแนะที่ขอให้หน่วยงานรัฐจัดประชุมหารือกับภาคเอกชนเพื่อกำหนดประเด็นหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (รายงานที่ ๑๔๑/๒๕๖๓) แต่ภาคประชาชนปฏิเสธเข้าร่วมประชุมหารือ ซึ่งข้อเสนอแนะที่ไม่อาจบรรลุผลได้หากปราศจากความร่วมมือจากภาคประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้ รายงานทั้ง ๔๑ ฉบับ ได้ผ่านความเห็นชอบให้ยุติการติดตามผลดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๒๒ แล้วทั้งหมด

๒.๑.๒ สำหรับข้อเสนอในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย และข้อเสนอในรายงานคู่ขนานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย (รายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ตามกระบวนการ Universal Periodic Review รอบที่ ๓) ปรากฏว่าการดำเนินนโยบายของรัฐบาลและการปฏิบัติงานของส่วนราชการ รวมทั้งแนวทางการดำเนินการหรือผลดำเนินการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องซึ่งแจ้งมายังสำนักงาน กสม. ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. ส่วนข้อเสนอที่ยังไม่ได้รับแจ้งผลดำเนินการจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สำนักงาน กสม. อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการซึ่งน่าจะปรากฏผลดำเนินการหรือความคืบหน้าในปีงบประมาณถัดไป

๒.๑.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ได้แก่ กรณีร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการดำเนินงานขององค์กรที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกัน พ.ศ. พบว่า ส่วนใหญ่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. แต่ยังคงต้องติดตามประเด็นสำคัญบางประเด็นของร่างกฎหมายฉบับนี้ต่อไป เช่น การกำกับดูแลองค์กรที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกันที่มีความเสี่ยงที่จะสร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือการกระทำผิดกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจง เป็นต้น เนื่องจากยังอยู่ในขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๒.๒ ปัญหาหรืออุปสรรค

จากผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนที่เสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ สำนักงาน กสม. เห็นว่ามีปัญหาหรืออุปสรรค ดังนี้

๒.๒.๑ ข้อเสนอแนะของ กสม. ตามรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนบางกรณีเป็นข้อเสนอแนะที่อาจมีขอบเขตที่กว้างเกินไปจนอาจทำให้หน่วยงานรัฐไม่อาจดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ข้อเสนอแนะในรายงานที่ ๑๓๒/๒๕๖๔ ที่ขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี กำหนดกลไกการเฝ้าระวังหรือป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญจากสถานประกอบกิจการเกี่ยวกับการรับซื้อน้ำยางและผลผลิตยางแผ่นซึ่งสำนักงาน กสม. ต้องลงพื้นที่เพื่อประสานทำความเข้าใจ จนกระทั่งองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเฝ้าระวังและตรวจสอบเรื่องร้องเรียนในลักษณะของไตรภาคี หรือข้อเสนอแนะที่ไม่อาจบรรลุผลได้ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ ได้แก่ ข้อเสนอแนะในรายงานที่ ๓๒/๒๕๖๑ ที่ขอให้กรมราชทัณฑ์จัดหาเทคโนโลยีเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner) มาช่วยในการตรวจค้นให้ครบทุกเรือนจำ แต่กรมราชทัณฑ์ไม่อาจดำเนินการได้ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จากการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมของสำนักงาน กสม. พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำคำขอตั้งงบประมาณการจ้างเหมาบำรุงรักษาอะไหล่เครื่องตรวจค้นร่างกายผู้ต้องขังในเรือนจำ จำนวน ๑๘ แห่ง แต่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามคำขอ

๒.๒.๒ ข้อเสนอในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย และข้อเสนอในรายงานคู่ขนานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review) ของประเทศไทย (รายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ตามกระบวนการ Universal Periodic Review รอบที่ ๓) หลายกรณีที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถแจ้งผลการปฏิบัติที่ชัดเจนได้ โดยส่วนราชการได้ตอบรับว่าเห็นด้วยกับข้อเสนอของ กสม. อาจเนื่องมาจากข้อเสนอของ กสม. มีลักษณะเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แตกต่างจากข้อเสนอแนะในรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นมาตรการหรือแนวทางปฏิบัติที่มีความชัดเจนในตัวเองจะให้ส่วนราชการปฏิบัติอย่างไร ด้วยวิธีการใด เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น

๒.๒.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายกรณีร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. แม้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ จะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ จะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ก็ยังมีบทบัญญัติ

บางประการที่ไม่เป็นไปตามข้อเสนอแนะของ กสม. เช่น การกำหนดองค์ประกอบของการกระทำทรมาน ที่ยังไม่สอดคล้องกับนิยามที่กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศบัญญัติไว้ เป็นต้น

๒.๒.๔ ข้อเสนอแนะที่ให้รัฐบาลแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อยกเลิกหน้าที่และอำนาจของ กสม. ในการชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม และเพื่อกำหนดให้ กสม. มีอำนาจใกล้เคียงบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้อุทธรณ์ทำความตกลง เพื่อประนีประนอมและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็พบว่าหน่วยงานของรัฐยังขาดความเข้าใจในกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ กสม. ไม่อาจกระทำการได้โดยง่ายโดยปราศจากความร่วมมือจากรัฐบาลในการให้ความสนับสนุน

๒.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนที่เสนอต่อรัฐสภาคณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ สำนักงาน กสม. จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๒.๓.๑ ควรจัดทำข้อเสนอแนะต่อสำนักงานงบประมาณ และคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสนับสนุนงบประมาณให้แก่ส่วนราชการที่ต้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. กรณีที่มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. อาจต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เช่น ข้อเสนอแนะที่ขอให้กรมราชทัณฑ์จัดหาเทคโนโลยีเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner) ไปช่วยในการตรวจค้นให้ครบทุกเรือนจำทั่วประเทศ เป็นต้น

๒.๓.๒ ควรติดตามร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประกอบการพิจารณาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. และวิเคราะห์ผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ต่อไป

๒.๓.๓ ควรติดตามการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ของหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจ และการปรับใช้กฎหมายของศาลกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าจะวางบรรทัดฐานการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายในกรณีดังกล่าวอย่างไร รวมทั้งติดตามการออกกฎระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติเพื่อรองรับการบังคับใช้กฎหมายนี้ว่าจะมีรายละเอียดในการดำเนินการอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาเสนอแนะให้แก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องและเป็นไปตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

๒.๓.๔ เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการปารีส ปัญหาและอุปสรรคของ กสม. ในการดำเนินการแก้ไขกฎหมาย และเหตุผลที่ กสม. จะต้องผลักดันให้รัฐบาลพิจารณายกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๒๔๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และมาตรา ๒๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และเพิ่มบทบัญญัติในกฎหมายให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจใกล้เคียงให้ชัดเจน